

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA ŠPORT

DIPLOMSKA NALOGA

NINA KOROŠEC

Ljubljana, 2016

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA ŠPORT

Športno treniranje
TM alpskega smučanja

PREDNOSTI IN SLABOSTI DELOVANJA SAMOSTOJNIH EKIP V SISTEMU TEKMOVANJ SMUČARSKÉ ZVEZE SLOVENIJE

DIPLOMSKA NALOGA

MENTOR:

izr. prof. dr. Blaž Lešnik

SOMENTOR:

izr. prof. dr. Matej Supej

RECENZENT:

prof. dr. Milan Žvan

Avtorica dela:
NINA KOROŠEC

Ljubljana, 2016

Zahvala:

Za strokovno pomoč pri izdelavi naloge se zahvaljujem mentorju dr. Blažu Lešniku.

Prav tako tudi hvala vsem, ki so mi na kakršen koli način pomagali pri nastanku diplomske naloge, še posebej najbližjim, ki so mi stali ob strani v času študija in športne kariere.

Ključne besede: samostojna ekipa, alpsko smučanje, tekmovanja, Smučarska zveza Slovenije, smučarski klubi.

PREDNOSTI IN SLABOSTI DELOVANJA SAMOSTOJNIH EKIP V SISTEMU TEKMOVANJ SMUČARSKE ZVEZE SLOVENIJE

Avtorica: Nina Korošec

Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport, 2016

Športno treniranje, TM alpskega smučanja

Strani: 50

Slike: 13

Viri: 34

IZVLEČEK

V diplomski nalogi smo analizirali prednosti in slabosti samostojnih/individualnih ekip, ki se v Sloveniji v zadnjih letih pojavljajo kot protitež obstoječim smučarskim klubom. Kriterij uspešnosti je bila uspešnost tekmovalcev v samostojnih ekipah in smučarskih klubih na državnih in regijskih tekmovanjih, kar smo preverili na osnovi doseženih rezultatov v zadnjih smučarskih sezonah. Glede na izkušnje smo analizirali pozitivne in negativne vidike vključenosti samostojnih ekip v Smučarsko zvezo Slovenije. Pri tem smo želeli ugotoviti tudi ali bodo v prihodnosti tekmovalnega alpskega smučanja pri nas začele prevladovati samostojne/individualne ekipe ali bo tako kot v preteklosti to ostalo v domeni smučarskih klubov? Ugotovili smo, da imajo samostojne/individualne ekipe več prednosti kot slabosti v primerjavi s smučarskimi klubi. Zaradi svoje majhnosti, boljših finančnih zmožnosti in s tem tudi boljših pogojev za trening, imajo tekmovalci samostojnih ekip več možnosti za doseganje boljših rezultatov na tekmovanjih. To dokazuje tudi primerjava rezultatov na regijskih in državnih tekmovanjih, kjer smo ugotovili, da so tekmovalci samostojnih ekip uspešnejši kot tekmovalci smučarskih klubov. Glede na večje število tekmovalcev v klubih, na reprezentančnem seznamu še vedno prevladujejo tekmovalci smučarskih klubov, kar se glede na vse večje število samostojnih ekip v prihodnosti utegne spremeniti.

Glede na finančno zahtevnost tekmovalnega alpskega smučanja lahko v bodoče pričakujemo, da se bo ustanavljalo vedno več samostojnih ekip, ki bodo imele dobro finančno strategijo. Kljub samostojnemu statusu bodo individualne ekipe še naprej morale biti vključene v Smučarsko zvezo Slovenije in bodo na tekmovanjih tudi v bodoče skušale biti uspešnejše od smučarskih klubov. Ti bodo morali za svoje delovanje in obstoj pričeti z bolj inovativnim pristopom in poslovanjem, ki bo po eni strani finančno razbremenil starše tekmovalcev, po drugi pa zagotavljal vrhunskost tekmovalnih programov.

Key words: independent team, alpine skiing, competitions, Ski Association Of Slovenia, ski clubs.

ADVANTAGES AND DISADVANTAGES OF INDEPENDENT TEAMS FUNCTIONING IN THE COMPETITION SYSTEM OF THE SKI ASSOCIATION OF SLOVENIA

Author: Nina Korošec

University of Ljubljana, Faculty of Sport, 2016

Sport coaching, Alpine skiing

Pages: 50

Images: 13

Sources: 34

ABSTRACT

In this thesis, we analysed advantages and disadvantages of independent/individual teams in Slovenia in recent years, emerging as a counterweight to the existing ski clubs. The criterion of success was the performance of competitors in independent teams and ski clubs in the national and regional competitions, which was verified on the basis of the results achieved during the last ski season. Based on the experience, we analysed the positive and negative aspects of the involvement of independent teams in the Ski Association of Slovenia. We also wanted to determine if the future of competitive alpine skiing will be dominated by independent/individual teams or will it remain in the domain of ski clubs. We have found out that independent/individual teams have more advantages than disadvantages in comparison with ski clubs. Due to its small size and better financial capacity independent teams have better training conditions; athletes in independent teams have more opportunities to achieve better results in competitions. This is evidenced by a comparison of results at regional and national competitions, where we discovered that competitors of independent teams perform better than competitors of ski clubs. Given the large number of competitors in ski clubs, their number is still dominated on the representative list which, given the growing number of independent teams, may change in the future.

According to the financial complexity of competitive alpine skiing we can expect the establishment of more and more independent teams that are supposed to have a sound financial strategy in the future. Despite the independent status, individual teams will continue to be included in the Ski Association of Slovenia. In the future independent teams will try to be more successful than ski clubs. For their functioning and existence they will begin with a more innovative approach and operations, which will on the one hand help to financially unburden the parents of competitors and on the other hand provide the leading edge of racing programmes.

KAZALO

1	UVOD.....	8
1.1	Zgodovina alpskega smučanja v Sloveniji.....	8
1.1.1	Smučarska zveza Slovenije	9
1.1.2	Organiziranost alpskih smučarskih klubov in društev.....	10
1.1.3	Tekmovalni sistem v alpskem smučanju	14
1.2	Vidiki delovanja skupine	17
1.2.1	Skupina	17
1.2.2	Socialna klima.....	18
1.2.3	Vodenje skupin.....	20
1.3	Medsebojni odnosi v ekipi.....	22
1.3.1	Odnos športnik – trener – starši.....	22
1.3.2	Odnos trener – športnik	23
1.3.3	Odnos trener – starši.....	25
1.3.4	Odnos starši – športnik.....	27
1.3.5	Starši v vlogi trenerja.....	28
1.3.6	Ženska kot trenerka.....	31
2	METODE DELA.....	34
3	CILJI	35
4	RAZPRAVA	36
4.1	Samostojne/individualne ekipe in smučarski klubi	36
4.1.1	Razlogi za ustanavljanje samostojnih/individualnih ekip.....	37
4.2	Prednosti in slabosti samostojnih/individualnih ekip	38
4.2.1	Prednosti	38
4.2.2	Slabosti	40
4.3	Teoretične uspešnosti tekmovalcev v samostojnih/individualnih ekipah in smučarskih klubih na državnih in regijskih tekmovanjih.....	42
4.4	Razlike med samostojnimi/individualnimi ekipami in smučarskimi klubi.....	43

4.5	Pozitivni in negativni vidiki vključenosti samostojnih/individualnih ekip v SZS	44
4.6	Dolgoročna strategija delovanja samostojnih/individualnih ekip in smučarskih klubov v SZS	45
5	SKLEP	47
6	VIRI	48

1 UVOD

1.1 Zgodovina alpskega smučanja v Sloveniji

Alpsko smučanje ima v Sloveniji bogato zgodovino. Začetki segajo v leto 1549, ko smo se Slovenci prvič vpisali v zgodovino smučanja, po zaslugi slovensko govorečega Sigismunda (Žige) Herbersteina, rojenega v Vipavi, ki je v latinščini napisal znamenito knjigo »Moskovski zapiski« (Rerum Moscotivarium Comentarium), v kateri je opisal smučanje (Guček idr., 2000).

Prvi pisni dokaz o začetkih smučanja v srednji Evropi in prvega smučarskega zavoja v svetu je knjiga Janeza Vajkarda Valvasorja »Slava Vojvodine Kranjske« (Die Ehre des Herzogtums Crain). Valvasor v knjigi opiše bloške smučarje in njihovo smučanje. Leta 1888 je po Norvežanu Fridtjofu Jansenu Slovenec Edmund Čibej postal pionir modernega športnega smučanja v Sloveniji. Čibej je bil prvi Slovenec, ki je dobil smučič z Norveške in smučal v Trnovskem gozdu ter navdušil za smučanje še druge (Guček idr., 2000).

Prvi smučarski klub na Slovenskem naj bi bil po vsej verjetnosti ustanovljen leta 1892 na gradu Snežnik (»Der Schneebergen Ski-Club: Heilo« - Snežniški smučarski klub: Heilo), kjer je gospoda smučala za zabavo. Kasneje, leta 1912, na Bloški planoti prične z delovanjem Rudolf Badjura. Pionir organiziranega smučanja je organiziral prvi slovenski smučarski tečaj v Bohinjski Bistrici in na Tivolski livadi v Ljubljani. Badjura je svoje življenje posvetil smučanju in nam zapustil knjigo Smučar, ki opisuje zgodovino bloškega smučanja, predstavi tehniko smučanja, smučarsko opremo ter obnašanje smučarjev (Guček idr., 2000).

V Sloveniji so bile prve smučarske tekme 8. marca 1895 v Trnovskem gozdu. Tekma nad Ajdovščino je bila peta po vrsti v srednji Evropi (Guček idr., 2000).

Konec 70-ih in v začetku 80-ih let Slovenci pričnejo z zmagovalnimi rezultati. Prvi je Bojan Križaj, ki je zmagal na slalomski tekmi svetovnega pokala v Madonni di Campiglio v Italiji. Križaj je v svoji smučarski karieri dosegel 33 uvrstitev na zmagovalni oder. Med zmagovalce uvrščamo tudi Borisa Strela, Jureta Franka, Roka Petroviča, Matejo Svet, ki je dosegla kar 22 uvrstitev na stopničke ... V začetku 90-ih pričnejo z zmagami in odličnimi rezultati Jure Košir, Matjaž Vrhovnik, Mitja Kunc, Urška Hrovat, Katja Koren, Alenka Dovžan, Špela Pretnar ...

V začetku novega tisočletja je pričela s pohodi na zmagovalne stopničke smučarka Tina Maze iz Črne na Koroškem. Prvo zmago je dosegla v svetovnem pokalu leta 2003 v Söldnu. Leta 2008 se je Tina Maze odločila za samostojno pot z novoustanovljeno ekipo Team to aMAZE. Ta odločitev ji je iz sezone v sezono prinašala boljše rezultate. Leto 2013 lahko štejemo v zgodovino alpskega smučanja, saj je Tina Maze osvojila največje število točk v svetovnem pokalu (2414) in kar 25-krat stala na stopničkih. Skupno ima ta naša odlična smučarka 80 uvrstitev med najboljši tri, od tega 26 zmag in 3 kristalne globuse.

Lahko povzamemo, da se je alpsko smučanje v Sloveniji skozi čas uspešno razvijalo, še danes imamo vrhunske smučarje in upamo, da bo tako tudi v bodoče.

1.1.1 Smučarska zveza Slovenije

Smučarska zveza Slovenije je bila ustanovljena po 2. svetovni vojni, leta 1948. Uradna registracija je znana šele iz leta 1951. Področja so bila: alpski referat, nordijski referat, zbor učiteljev smučanja, zbor sodnikov in Organizacijski komite Planica (Guček, 2015).

Smučarska zveza Slovenije (SZS) je nacionalna panožna športna zveza in edina organizacija s področja smučanja, včlanjena v Olimpijski komite Slovenije – Združenje športnih zvez. SZS je zveza smučarskih društev, ki se v Republiki Sloveniji ukvarjajo z alpskim smučanjem, smučarskimi skoki, nordijsko kombinacijo, tekom na smučeh, biatlonom, smučanjem prostega sloga, deskanjem na snegu, telemark smučanjem, izobraževanjem in organiziranjem na področju smučanja. Društva se znotraj SZS združujejo po panogah, ki delujejo avtonomno v okviru celotne organizacije (O zvezi – Predstavitev, 2015). Slika 1 prikazuje organigram Smučarske zveze Slovenije.

Slika 1. Organigram SZS (Benedičič, 2015)

Dejavnost SZS je usmerjena v vrhunski in kakovostni šport in v športno vzgojo mladine. SZS je organizacijska in strokovna nadgradnja smučarskim društvom, ki skozi proces razvoja in selekcije vključujejo svoje člane v delovanje na mednarodnem nivoju. Sama društva oz. klubi ne morejo nastopati in uresničevati svojih interesov na mednarodnih tekmovanjih brez soglasja nacionalne panožne športne zveze, ki ga ni mogoče pridobiti brez članstva v SZS, tako kot ne bi bilo mogoče nastopati brez članstva SZS v FIS (Fédération Internationale de Ski), ki je mednarodna smučarska zveza za alpsko in nordijsko smučanje, smučanje prostega sloga, telemark smučanje, deskanje na snegu in IBU (International Biathlon Union) pri mednarodni panožni zvezi za biatlon. Prav tako ni mogoče nastopanje na domačih tekmovanjih, ki so v koledarju FIS in SZS, v vseh starostnih kategorijah. SZS je članica srednjeevropskega smučarskega združenja OPA (Benedičič, 2015).

1.1.2 Organiziranost alpskih smučarskih klubov in društev

Alpski smučarski klubi in društva delujejo pod okriljem Smučarske zveze Slovenije. Klubi so vključeni v sistem Modre kartice. Ta kartica je članska izkaznica Smučarske zveze Slovenije – Združenja smučarskih panog ki je zveza smučarskih društev iz Republike Slovenije, ki se ukvarjajo s smučanjem in z njim povezanimi športi ter usposabljanjem smučarskih kadrov, Združenje učiteljev in trenerjev Slovenije - ZUTS (Predstavitev in vrste kartic za sezono 2015/2016, 2015).

Po pregledu nekaterih ameriških strani smučarske tekmovalne zveze lahko iščemo primerjavo med slovenskim in ameriškim načinom dela smučarske zveze in klubov. Na uradni strani ameriške smučarske zveze je zapisano, da je klub, ki ima dobro organizacijo in vodstvo, glavnega pomena pri pozitivnem športnem doživetju vseh klubskih članov. Poklic trenerja je postal veliko bolj kompleksen, zahteva širšo bazo znanja in spretnosti, tako da se klubi srečujejo z velikim izzivom. Obstaja veliko različnih velikosti in vrst klubov, ki so pozvani na bolj strokovno delo in se zavedajo težav v skupnosti. Na splošno je vse več zahtev, ki vplivajo na strukturo klubov in na prostovoljce, ki vodijo klub. USSA (United States Ski and Snowboard Association) pomaga klubom, ki so vključeni v zvezo, in si prizadeva za izboljšanje atletske izkušnje za vse udeležence kluba – športnike, starše, prostovoljce, administratorje. Trajni atletske uspeh je odvisen od članov klubskega programa USSA. Klub je središče priprave športnika, njegovega treninga in napredka na tekmovanjih. Odgovoren je za usposabljanje, zaposlitev in razvoj mladih ljudi, ki bodo na koncu obvladali spretnosti, potrebne za uspeh na najvišjih tekmovanjih v alpskem smučanju. Članski klubski program USSA ima možnost, da večino tekmovalcev popelje do zastavljenega cilja na stroškovno učinkovit in uspešen način. Smučarski klubi so razdeljeni po različnih certifikatih (bronasti, srebrni, zlati) glede na to, koliko si klub prizadeva slediti načelom smučarske zveze (Clubs, 2015).

Lahko povzamemo, da je sodelovanje ameriške zveze s klubi veliko boljše in bolj povezano s tekmovalci in vsemi člani tekmovalnega sistema in stroke, kot je to urejeno pri nas.

Tekmovalni smučarski klubi in društva so v Sloveniji razdeljeni v štiri regije, in sicer na:

- zahodno (ZAH),
- vzhodno (VZH),
- notranjsko-primorsko (NPR) in
- centralno regijo (CEN).

Med večje smučarske klube v Sloveniji štejemo:

- zahodno regijo (ZAH):
 - ASK Triglav,
 - ASK Kranjska Gora,
 - SK Alpetour Škofja Loka,
- vzhodno regijo (VZH):
 - SK Branik Maribor,
 - ASK Fužinar,
 - SD Unior Celje,
- notranjsko-primorsko regijo (NPR):
 - SD Postojna,

- SK Javornik,
- centralno regijo (CEN):
 - SD Novinar,
 - SD Domžale,
 - SK Ljubljana – Kristijanija.

Opažamo, da se ustanavlja vse več smučarskih klubov in društev v Sloveniji. Veliko klubov se poleg tekmovalnega smučanja ukvarja tudi z rekreativnim smučanjem, precej pa jih ima za primarno dejavnost samo rekreativno smučanje in šolo smučanja. Tekmovalnih klubov in društev, ki vzgajajo tekmovalce, pa je vse manj. V zadnjih letih se ustanovljajo klubi, v katerih je vedno manj otrok. V Sloveniji imamo tudi nekaj družinskih klubov, v katerih trenirajo tekmovalci iz ene družine oz. njeni sorodniki.

Tekmovalci so na tekmovanjih razdeljeni po kategorijah glede na njihovo starost in spol. Slika 2 prikazuje kategorije tekmovalcev po starosti (Tekmovalni sistem v alpskem smučanju, 2015).

		Kategorija	Starost v sezoni
Člani	CL	ČL - člani	21 in starejši
Starejši mladinci in mladinke	SM	U21	20 in 19 let
Mlajši mladinci in mladinke	MM	U18	18 in 17 let
Starejši dečki in deklice	SD	U16	16 in 15 let
Mlajši dečki in deklice	MD	U14	14 in 13 let
Cicibani in cicibanke	CC	U12	12 in 11 let
Mlajši cicibani in cicibanke	MC	U10	10 in 9 let
Predšolski cicibani in cicibanke	PC	U8	7 in mlajši

Slika 2. Kategorije tekmovalcev po starosti (Tekmovalni sistem v alpskem smučanju, 2015).

Tekmovalcev je iz leta v leto manj. Na to kaže tudi Poročilo tekmovalne komisije alpskega smučanja za sezono 2014/2015 (Sliki 3 in 4). V sezoni 2014 smo imeli 127 klubov, ki so imeli na Modri kartici vpisano disciplino alpsko smučanje, 48 klubov pa je prijavilo tekmovalce na tekmovanja pod okriljem SZS. Vseh prijavljenih tekmovalcev v sezoni 2014 je bilo 886, od tega 506 moških in 380 žensk. Upoštevali smo kategorije od U8 (starost otrok 7 let in mlajši) do CL-članov (starost tekmovalcev od 21 let dalje). V sezoni 2015 je obstajalo 130 klubov, ki so imeli na Modri kartici vpisano disciplino alpsko smučanje, od tega 45 klubov s svojimi prijavljenimi tekmovalci. Vseh prijavljenih tekmovalcev od U8 (starost otrok 7 let in mlajši) do CL-članov (starost tekmovalcev od 21 let dalje) je bilo 846, od tega 489 moških in 357 žensk.

Lahko povzamemo, da je iz leta v leto manj tekmovalcev in klubov, ki prijavljajo tekmovalce na tekmovanja, vedno več pa je klubov, ki imajo na Modri kartici kot disciplino vpisano alpsko smučanje. Ugotovljamo, da je v posameznih kategorijah v regijah zaznan upad tekmovalcev. Povečanje števila tekmovalcev lahko vidimo pri otrocih v vzhodni regiji (VZH) oz. porast tekmovalcev v celotni vzhodni regiji v vseh kategorijah.

Razvrstitev alpskih tekmovalcev po kategorijah in regijah – 2014
15. 4. 2014

Regija	Aktivni Klubi	U12			U14			U16			U18			U21			CL			U8 - U10											
		M	Ž	Vsi	M	Ž	Vsi	M	Ž	Vsi	M	Ž	Vsi	M	Ž	Vsi	M	Ž	Vsi	M	Ž	Vsi									
CEN	7	14	17	31	19	14	33	7	6	13	4	3	7	14	6	20	9	6	15	56	28	84									
NPR	16	16	15	31	14	14	28	16	22	38	7	6	13	6	4	10	10	6	16	28	18	46									
VZH	14	23	18	41	11	14	25	16	3	19	13	7	20	11	13	24	19	6	25	16	21	37									
ZAH	11	38	24	62	31	19	50	14	10	24	13	7	20	12	10	22	12	7	19	57	56	113									
	48	91	74	165	75	61	136	53	41	94	37	23	60	43	33	76	50	25	75	157	123	280									
		U12 - U16						U18 - Člani						U18 - Člani						U18 - Člani											
		Moški						Ženske						Ženske						Ženske											
		219						176						395						380						675					
		506						211						886						675											
		Otroci CEN: 161						FISI CEN: 42						Vsi CEN: 203						Otroci CEN: 161											
		Otroci NPR: 143						FISI NPR: 39						Vsi NPR: 182						Otroci NPR: 143											
		Otroci VZH: 122						FISI VZH: 69						Vsi VZH: 191						Otroci VZH: 122											
		Otroci ZAH: 249						FISI ZAH: 61						Vsi ZAH: 310						Otroci ZAH: 249											
		675						211						886						675											

48 Klubi, ki imajo prijavljene tekmovalce
127 Klubi na Modri kartici, ki imajo vpis discipline - Alpsko smučanje

Slika 3. Razvrstitev alpskih tekmovalcev po kategorijah in regijah za leto 2014 (Poročilo tekmovalne komisije alpskega smučanja za sezono 2014/2015, 2015).

Razvrstitev alpskih tekmovalcev po kategorijah in regijah – 2015
15. 4. 2015

Regija	Aktivni Klubi	U12			U14			U16			U18			U21			CL			U8 - U10											
		M	Ž	Vsi	M	Ž	Vsi	M	Ž	Vsi	M	Ž	Vsi	M	Ž	Vsi	M	Ž	Vsi	M	Ž	Vsi									
CEN	6	18	12	30	11	9	20	9	6	15	6	1	7	14	6	20	10	7	17	40	24	64									
NPR	14	15	10	25	12	17	29	5	12	17	13	6	19	6	5	11	0	3	3	27	19	46									
VZH	16	29	18	47	10	13	23	14	6	20	15	2	17	10	16	26	17	11	28	39	29	68									
ZAH	9	33	23	56	31	19	50	20	15	35	12	10	22	16	9	25	12	10	22	45	39	84									
	45	95	63	158	64	58	122	48	39	87	46	19	65	46	36	82	39	31	70	151	111	262									
		U12 - U16						U18 - Člani						U18 - Člani						U18 - Člani											
		Moški						Ženske						Ženske						Ženske											
		207						160						367						357						629					
		489						217						846						629											
		Otroci CEN: 129						FISI CEN: 44						Vsi CEN: 173						Otroci CEN: 129											
		Otroci NPR: 117						FISI NPR: 33						Vsi NPR: 150						Otroci NPR: 117											
		Otroci VZH: 158						FISI VZH: 71						Vsi VZH: 229						Otroci VZH: 158											
		Otroci ZAH: 225						FISI ZAH: 69						Vsi ZAH: 294						Otroci ZAH: 225											
		629						217						846						629											

45 Klubi, ki imajo prijavljene tekmovalce
130 Klubi na Modri kartici, ki imajo vpis discipline - Alpsko smučanje

Slika 4. Razvrstitev alpskih tekmovalcev po kategorijah in regijah za leto 2015 (Poročilo tekmovalne komisije alpskega smučanja za sezono 2014/2015, 2015).

Slika 5 prikazuje število tekmovalcev in tekmovalk v posameznih regijah v kategorijah od U8 do U10 (starost tekmovalcev: 7 let in mlajši – U8 in od 9 do 10 let – U10). Ugotavljamo upad tekmovalcev v centralni (CEN) in zahodni regiji (ZAH), enako število tekmovalcev je ostalo v notranjsko-primorski regiji (NPR), povečanje števila tekmovalcev pa je opaziti v vzhodni regiji (VZH). Če pogledamo skupno število otrok, je številka iz leta 2015 vseeno manjša kot leto prej.

Regija	2014			2015		
	U8 – U10			U8 – U10		
	M	Ž	Vsi	M	Ž	Vsi
CEN	56	28	84	40	24	64
NPR	28	18	46	27	19	46
VZH	16	21	37	39	29	68
ZAH	57	56	113	45	39	84
Skupaj	157	123	280	151	111	262

Slika 5. Število tekmovalcev in tekmovalk iz leta 2014 in 2015 v kategoriji U8 in U10 v posamezni regiji (Poročilo tekmovalne komisije alpskega smučanja za sezono 2014/2015, 2015).

V sezoni 2015/2016 imamo trenutno registriranih 148 alpskih smučarskih klubov in društev (Seznam alpskih klubov sezona 2015/2016, 2015) in 609 tekmovalcev – letnik 2000 in mlajši (Seznam alpskih tekmovalcev – otroci po regijah – sezona 2015/2016, 2016). Slika 6 prikazuje tabelo, v kateri je prikazano število tekmovalcev in klubov, ki imajo na Modri kartici vpisano disciplino alpsko smučanje, in klubov, ki se ukvarjajo samo s tekmovalno dejavnostjo. Po številu tekmovalcev opazimo upad, prav tako je opazen upad klubov, ki se ukvarjajo samo s tekmovalnim smučanjem, vedno več pa je klubov, ki imajo na Modri kartici vpisano disciplino alpsko smučanje.

Leto	Klubi, ki imajo prijavljene tekmovalce	Klubi, ki imajo vpisano disciplino Alpsko smučanje na Modri kartici	Število vseh tekmovalcev (U8-CL)
2011	61	123	827
2012	59	120	921
2013	52	124	908
2014	48	127	881
2015	44	130	730

Slika 6. Število tekmovalcev in klubov od leta 2011 do leta 2015 (R. Šturm, osebna komunikacija, januar 2016).

Ugotavljamo, da je vse manj klubov, ki imajo prijavljene tekmovalce v tekmovanja pod okriljem SZS. Razlogov za upad tekmovalcev je več:

- drag šport:
 - smučarska oprema, smučarske vozovnice (letne slovenske smučarske vozovnice, tujina), stroški večdnevni treningov, startnine za tekmovanja, stroški prevoza na tekmovanja in treninge ...
- preveč in prehitra specialna usmerjenost:
 - prehitro preveč tekmovalno naravnani programi, premalo poudarka, namenjenega različnim oblikam smučanja (terenske vožnje, valovi, celec ...), velika količina smučarskih dni med postavitvami (že pri najmlajših) ...
- tekmovalni sistem v otroških kategorijah:

- prenatrpan koledar tekmovanj,
- prehitra specialna usmeritev, premalo različnih načinov tekmovanj (paralelne tekme, poligoni, ocenjevanje tehnike ...)
- poškodbe:
 - pretreniranost, slaba telesna priprava,
- vključitev vse družine v šport:
 - tekmovalno smučanje zahteva vključitev vse družine v šport, potrebno je veliko prilagajanja, voženj na treninge, ipd.

Že Petrovič in Žvan (1985) ugotavljata, da so ekonomski pogoji manj naklonjeni alpskemu smučanju. Ljudje so se namreč pripravljali odreči marsičemu, da bi lahko smučali. Starši so pripravljani veliko žrtvovati, da bi se otroci lahko naučili smučati. Že leta 1984 je bilo smučanje v vrhu popularnih športov (podatki slovenskega javnega mnenja). Avtorja ugotavljata, da tedanje razmere zahtevajo dvoje:

1. večji napor družbenih in športnih organizacij, iskanje možnosti, da najdejo sredstva za pomoč tistim, ki bi radi smučali, a zaradi ekonomskih razmer ne morejo;
2. strokovno delo, še posebej z najmlajšimi, bi moralo biti čim kvalitetnejše, manjše število smučarskih dni nadomestiti z intenzivnejšo, metodično bolj dognano vadbo, ki bi hitreje peljala k cilju – določeni kvalitetni ravni znanja mladih.

Po podatkih Mediane iz leta 2014 ostaja smučanje najbolj priljubljen zimski šport v Sloveniji. Po televiziji ga spremlja več kot polovica prebivalcev Slovenije (natančneje 57,3 %), starih med 15 in 75 let, redno ali občasno pa smuča dobra petina (oziroma 22,1 %) Slovencev. Med vsemi zimskimi športi, s katerimi se Slovenci najraje ukvarjamo v prostem času, je smučanje na prvem mestu. Redno ali občasno se mu namreč posveča 22,2 % Slovencev, starih med 15 in 75 let (Slovenija: Raziskava Mediane o popularnosti športov, 2014).

1.1.3 Tekmovalni sistem v alpskem smučanju

Tekmovalni sistem ureja tekmovanja vseh kategorij na območju Slovenije. Na teh tekmovanjih sodelujejo tekmovalci, ki jih klubi vsako leto prijavijo v sistem Modre kartice. To je tudi pogoj za nastop na tekmovanjih, razen na šolskih (Tekmovalni sistem v alpskem smučanju, 2015).

Modra kartica (slika 7) je članska izkaznica Smučarske zveze Slovenije in vsebuje tudi nezgodno zavarovanje. Glede na velikost nezgodnega zavarovanja obstaja več različnih vrst Modre kartice:

- mala modra kartica,
- velika modra kartica:
 - paket 55,
 - paket 65,
 - paket 105.

Slika 7. Modra kartica (osebni arhiv)

Pod okriljem Smučarske zveze Slovenije (SZS) deluje vrsta tekmovanj.

- FIS tekmovanja (mednarodna tekmovanja):
 - Lahko tekmujejo tekmovalci, starejši od 16 let in prihajajo iz različnih evropskih držav.
- Državna prvenstva:
 - Kategorije, ki tekmujejo na teh tekmah, so: člani - CL, U21, U18, U16, U14, U12. Vsako sezono poteka tekmovanje, kjer dobimo državnega prvaka Slovenije v posameznih kategorijah in disciplinah.
- Pokalna tekmovanja (državna tekmovanja):
 - Kategorije, ki tekmujejo na teh tekmah, so: člani - CL, U21, U18, U16, U14, U12. Državnih tekmovanj je v sezoni več.
- Regijska tekmovanja:
 - To so uradna tekmovanja za otroške kategorije na regijskem nivoju v Sloveniji. Slovenija je razdeljena na štiri regije: centralno, notranjsko-primorsko, vzhodno in zahodno regijo. Vsaka regija ima svoja pravila, ki določajo, koliko tekmovanj bodo organizirali. Najbolj organizirana je zahodna regija, saj ima največje število tekmovalcev in po koledarju tudi največ tekmovanj.
- Slovensko prvenstvo osnovnih in srednjih šol:
 - Tekmovanje, ki je organizirano od občinskih, območnih in regijskih tekmovanj do republiškega finala, je uradno tekmovanje za kategorije otrok po letnikih v osnovnih šolah na občinskem, območnem, regijskem in državnem nivoju v Sloveniji.
- Področna tekmovanja:
 - Posamezna področja v Sloveniji (Dolenjska, Notranjska, Gorenjska ...).
- Druga tekmovanja:
 - Ekipna pokalna tekmovanja, tekmovanja starejših, nekategoriziranih tekmovalcev, ipd.

Ocenjevanje oz. točkovanje je določeno za vsako tekmovanje posebej. Na državnih tekmovanjih se razdelijo točke po doseženem mestu od 1. do 30. mesta (Slika 8). Tekmovalci, ki niso člani Smučarske zveze Slovenije, ne osvajajo pokalnih točk. Na osnovi tega točkovanja ter po določenih Pravilnikih za državna prvenstva in pokalna tekmovanja se izračuna posamezni in ekipni vrstni red za ta tekmovanja.

1. mesto	100	11. mesto	24	21. mesto	10
2.	80	12.	22	22.	9
3.	60	13.	20	23.	8
4.	50	14.	18	24.	7
5.	45	15.	16	25.	6
6.	40	16.	15	26.	5
7.	36	17.	14	27.	4
8.	32	18.	13	28.	3
9.	29	19.	12	29.	2
10.	26	20.	11	30.	1

Slika 8. Točkovanje na Pokalnih državnih tekmovanjih (Tekmovalni sistem v alpskem smučanju, 2015).

Regijska tekmovanja v Sloveniji točkujemo od 1. do 25. mesta (Slika 9). Na osnovi takega točkovanja in pravil za regijska tekmovanja se izračuna posamezne in ekipne uvrstitve na teh tekmovanjih. Regije določijo pravila za sisteme regijskih tekmovanj in za skupne končne rezultate. V regijskem pravilniku je točno določeno, koliko najboljših tekem se upošteva pri končni uvrstitvi.

1. mesto	50	11. mesto	18	21. mesto	5
2.	45	12.	16	22.	4
3.	40	13.	14	23.	3
4.	36	14.	12	24.	2
5.	32	15.	11	25.	1
6.	29	16.	10		
7.	26	17.	9		
8.	24	18.	8		
9.	22	19.	7		
10.	20	20.	6		

Slika 9. Točkovanje na regijskih tekmovanjih (Tekmovalni sistem v alpskem smučanju, 2015).

Z novembrom 2015 je prišel v veljavo nov nacionalni program alpskega smučanja 2016/2025. Program je sestavljen po starostnih kategorijah od U8 do U16 in obravnava dolgoročno delovanje slovenskega tekmovalnega alpskega smučanja. V njem so podrobno razloženi programi posameznih kategorij, vadbene količine na letni, mesečni in tedenski ravni, definirane so vsebine situacijskega smučanja, prenovljen je program slovenske šole smučanja, posodobljen je tekmovalni sistem, potrebna oprema, vloga staršev, ipd.

Nacionalni program tekmovalnega smučanja 2016/2025 je opredeljen glede na starostne kategorije:

- U8 – Rumeni program,
- U10 – Modri program,
- U12 – Zeleni program,
- U14 – Oranžni program,

- U16 – Rdeči program.

Program vsebuje smernice alpskega smučanja, količino kondicijskih in snežnih dni, količino tekem in tekmovalni sistem, kondicijsko pripravo, opis tehnike in specifikacijo posamezne kategorije.

1.2 Vidiki delovanja skupine

1.2.1 Skupina

Rot (1983, v Tušak in Tušak, 2003) skupine deli po velikosti in strukturiranosti na strukturirane in nestrukturirane skupine.

Zvonarevič (1978, v Kajtna in Tušak, 2007) opiše velikost skupine oz. število članov, ki jih šteje skupina, kot pomemben dejavnik, ki vpliva na vedenje in aktivnost članov v skupini; določitev, ali je skupina opredeljena kot »velika« ali »majhna«, ni odvisna le od števila članov v skupini, temveč tudi od same strukture skupine, nalog, skupinske dinamike in še drugih dejavnikov.

Za nestrukturirane skupine je značilno, da njihovo delovanje ni organizirano, v njih ni strukture, razdelitve vlog in položajev. Take skupine obstajajo kratek čas in nastanejo na osnovi prostorske bližine članov in podobnih, a ne skupnih, ciljev (Tušak in Tušak, 2003).

Za strukturirane skupine je značilno, da obstaja poleg individualnih tudi skupni cilj, ki se uresničuje ob usklajeni in povezani aktivnosti vseh članov skupine. Zanj je značilna neposredna interakcija in komunikacija med člani, medsebojna odvisnost, skupna aktivnost, pripadnost, norme in statusi, ki regulirajo vedenje v skupini (Tušak in Tušak, 2003).

Rot (1983, v Tušak in Tušak, 2003) strukturirane skupine deli naprej na različne kriterije po:

- sestavljenosti,
- intenziteti interpersonalnih odnosov (primarne: družina, razred ... in sekundarne: izbrane po lastnem interesu),
- vplivu, ki ga imajo na posameznika (referenčne in nereferečne),
- določenosti funkcije članov (formalne in neformalne),
- ciljnih (socioskupine z nekimi objektivnimi cilji, npr. delovne skupine ... in psihoskupine, ki zadovoljujejo osebne interese, npr. klubi, društva),
- nastanku (umetne in naravne),
- trajanju (začasne in trajne).

Smučarske klube in društva lahko štejemo kot strukturirane skupine. Sestavljene so iz ljudi, ki jih zanimajo enaki osebni interesi in cilji. Lahko so trajne, to so predvsem smučarski klubi z daljšo zgodovino, ali pa začasne, kamor lahko štejemo nekatere samostojne/individualne ekipe. V smučarskih klubih so interakcije med člani organizirane, vsak član vodstva ima določene naloge, za katere skrbi, da nemoteno potekajo. Dodeljene vloge določajo pričakovano vedenje članov. Tako so vsi člani smučarskega kluba medsebojno povezani in za uspešno delovanje kluba mora to kolesje dobro delovati. Opažamo, da v smučarskih klubih

velikokrat pride do medsebojnih nesoglasij, predvsem med starši in trenerji. Starši so večkrat vključeni v vodenje kluba, imajo večjo vlogo v skupinski strukturi in vsiljujejo svoje osebne interese, kar je slabo za smučarski klub. Zato prihaja do nesoglasij v vodstvu kluba in lahko pričakujemo razpad skupine ali zamenjavo njenih članov. Samostojne/individualne ekipe teh težav nimajo, saj je v vodenje ekipe oz. skupine vključenih malo ljudi in te združujejo isti cilji.

1.2.2 Socialna klima

S pojmom socialna klima pojmuje družabno vzdušje oz. družabno atmosfero. Poznavanje celovite klime katerekoli skupine je nujno za razumevanje vedenja skupine ali posameznikov v skupini. Člani skupine so močno povezani preko klime, ki odraža njihovo usmerjenost, v primeru enotne klime lahko pričakujemo dobro sodelovanje med njimi. Kadar sta prisotni dve različni klimi, se lahko pojavijo različna trenja v ekipi, npr. med športniki in vodstvom. Velike razlike lahko presežemo le s tesnim sodelovanjem na vseh pomembnih področjih življenja (Tušak in Tušak, 2003).

Na socialno klimo lahko gledamo z objektivnega (velikost, trajnost ali socialna struktura) in subjektivnega (psihološki vidik) vidika. Socialno klimo lahko v skupini analiziramo na osnovi subjektivnih in objektivnih indikatorjev. Objektivni indikatorji so tisti, ki predstavljajo zunanje pojave v psihosocialnem vedenju oseb skupine, subjektivni pa psihična doživljanja, ki jih ta klima povzroča in po kateri pripadniki skupine usmerjajo svojo aktivnost (Tušak in Tušak, 2003).

Zvonarevič (1978, v Tušak in Tušak, 2003) deli indikatorje na:

- Objektivne:
 - Obstojanje napetosti in konfliktov
Gre za obstoj večjih in manjših nasprotij med pripadniki skupine. Napetosti so latentne oblike nasprotij. V majhnih skupinah se kažejo v obliki preprirov, obrekovanj, »metanja polen pod noge« ipd.
 - Osip in fluktuacija
Osip pomeni odhod posameznikov - članov skupine (posledica je zmanjšanje skupine), fluktuacija pa pomeni, da se člani skupine stalno menjavajo (prihajajo, odhajajo). Velika fluktuacija je običajno pokazatelj slabe socialne klime v skupini.
 - Pasivnost članov
Izguba interesa posameznega člana ali več članov skupine (iz kakršnegakoli razloga) za aktivnost se kaže v odklanjanju posamezne naloge ali funkcije v celoti.
 - Ustvarjanje podskupine in klik
Ustvarjanje podskupin oz. klik (formalnih in neformalnih), ki se pojavljajo ob posameznih aktivnostih, on jih izvaja skupina, so prav tako pokazatelj slabe

socialne klime. Razlike v mišljenju te skupine se lahko tako povečajo, da ogrozijo normalno delovanje skupine.

- Povečana uporaba skupinskega pritiska
Vsaka skupina za svoj obstoj uporablja določene mehanizme skupinskega pritiska. To je povsem normalen proces v delovanju neke skupine. Kadar pa skupinski pritisk postane premočan in ni več v mejah normale, takrat je socialna klima že tako poslabšana, da skupina ne more več delovati na osnovi spontanih interesov članov. Pojavljajo se negativni znaki pritiska (grožnje, kazni, izključitev iz skupine ...).
- Subjektivne:
 - Občutek pripadnosti skupini
Je najpomembnejši psihološki doživljaj (»mi« doživljaj). Pripadnost skupini je lahko namerna oz. prostovoljna (posameznik se zavestno priključi neki skupini, npr. športni klub), slučajna (isti spol, isti narod), prisilna (posameznik zaradi neke socialne potrebe postane član skupine, npr. profesionalni športni tim, vse je urejeno s pogodbami, ki obsegajo pravice in dolžnosti posameznega člana skupine).
 - Občutek lojalnosti
Občutek lojalnosti predstavlja iskreno sprejemanje ciljev in nalog ter norm skupine. Kadar govorimo o konfliktu vlog, ki je vezan na različne vloge posameznega človeka glede na posameznikovo pripadnost več skupinam (npr. poklicna skupina, skupina v okviru hobija, s katerim se ukvarja, prijatelji, s katerimi tvori skupino, športni klub, v katerem je včlanjen itd.), gre v bistvu za konflikt lojalnosti.
 - Občutek kolektivne moči
Ta občutek se pojavi, ko posameznik začuti, da je skupina dovolj močna, da realizira določene cilje. Predstavlja psihološko osnovo skupinske morale, ki posamezniku omogoča odpornost pred neuspehi in porazi, ter mu daje zaupanje v skupino.
 - Občutek solidarnosti
Pomeni pripravljenost posameznika, da sprejme določene žrtve v korist ostalih članov skupine. Občutek se izraža v osebnem odnosu do članov, ki jim je pomoč potrebna. Tudi tu se lahko srečamo s konfliktom solidarnosti (zaradi dveh skupin ali znotraj skupine).
 - Občutek angažiranosti
Pomeni posameznikov odraz do ciljev in aktivnosti skupine. Občutek se pojavlja na kontinuumu od vsestranske aktivnosti do pasivnega opazovanja.
 - Zadovoljstvo s skupino
Zadovoljstvo se kaže v dveh vidikih: v zadovoljstvu s pripadnostjo svoji skupini in v zadovoljstvu s cilji in aktivnostmi svoje skupine.

Vse objektivne in subjektivne indikatorje najdemo tudi v smučarskih klubih. V samostojnih/individualnih ekipah je navadno prisotna dobra socialna klima. Kadar se socialna klima v individualni ekipi poruši, se lahko hitro zamenjajo člani. Če pogledamo ekipo Tine Maze, je v svojem timu zamenjala kar nekaj trenerjev in serviserjev. Ko se je vzdušje v skupini poslabšalo, so se zamenjali ljudje. V smučarskih klubih, kjer je vključenih več ljudi, je težje vzdrževati dobro vzdušje, predvsem zaradi različnih interesov in v današnjem času vse manj občutka lojalnosti, solidarnosti in skupne moči.

1.2.3 Vodenje skupin

Vloga vodje je v skupini najbolj pomembna in izpostavljena. V primeru, da taka vloga ni vnaprej določena, jo je najprej potrebno formirati, saj je z vlogo vodje močno povezan proces socialnega vplivanja (Tušak in Tušak, 2003).

Nikjer drugje, razen v športu, ne najdemo toliko mladih ljudi, ki bi se prostovoljno prepuščali avtoriteti posameznika, trenerja. Nepojmljivo je tekmovalčevo nanašanje na trenerjevo znanje in izkušnje za uresničitev osebnih ciljev. Trenerjevo vodenje se nanaša na veliko funkcij (Tušak in Tušak, 2003):

- načrtovanje treninga, tekmovanj, forme, ipd.,
- organiziranje celostne športne situacije,
- zbiranje denarja za zagotavljanje nemotenega procesa treninga in udeležbo na tekmovanjih,
- načrtovanje urnika,
- vključevanje novih strokovnih članov v kompleksne strokovne time,
- oblikovanje stikov z javnostjo ipd.

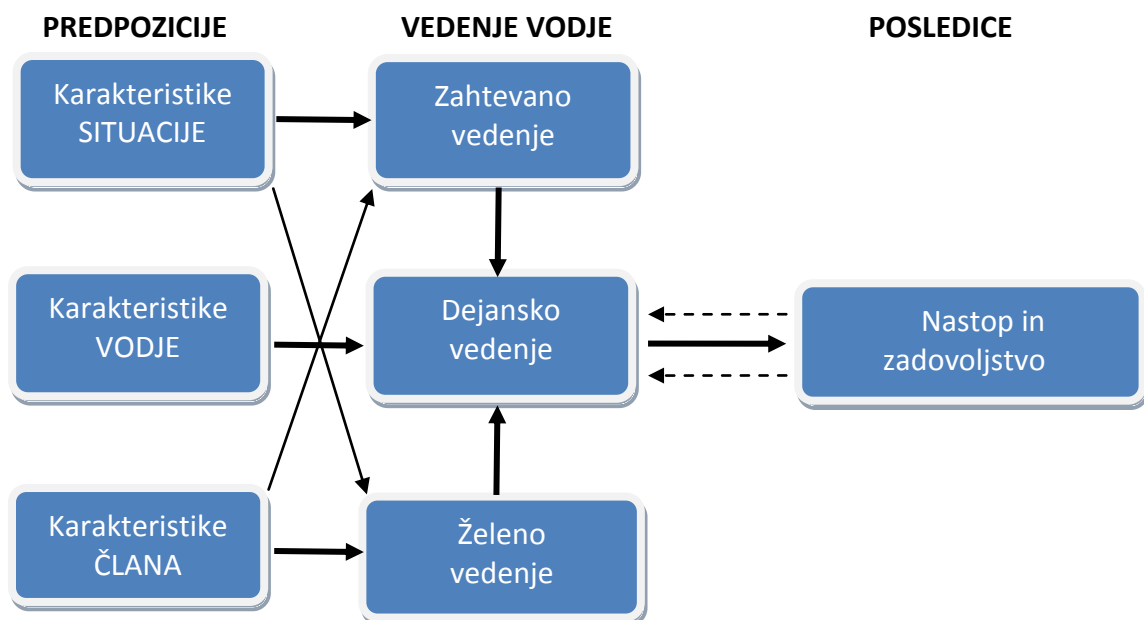
Trener v alpskem smučanju mora pri svojem delu opravljati poleg vseh procesov treninga še organizacijske stvari. Zaupano mu je veliko funkcij, hkrati pa se od njega pričakuje, da bo na vseh področjih enako uspešen.

Spodaj naštetе oblike trenerjevega vodenja, po Chelladurairu (1978), lahko razumemo kot različne oblike vodenja (v Tušak in Tušak, 2003):

- Trening in poučevano vedenje je namenjeno izboljšanju športnikove predstave s poudarjanjem pomena težkega in naporenega treninga, učenja spretnosti, tehnike in taktike, razjasnjevanju odnosov med posamezniki v ekipi ter koordiniranju skupinske aktivnosti članov.
- Demokratično vodenje dovoljuje večje sodelovanje športnikov pri sprejemanju določitev o ciljih, vadbenih metodah, taktiki oz. strategiji na tekmah.
- Avtokratično vodenje predstavlja trenerjevo neodvisno sprejemanje odločitev in poudarja njegovo osebno avtoriteto.
- Socialno podpirajoče vedenje je tako, kjer trener izraža skrb za blagostanje posameznika, vključuje pa tudi razvoj pozitivnega ozračja v skupini in intenzivne medosebne stike med športniki.
- Nagrajujoče vedenje sestoji iz oblik trenerjevega nagrajevanja.

Chelladurai povezanost označuje z multidimenzionalnim modelom vodenja (Slika 10). Model se osredotoča na tri stanja vedenja vodje (Multi-dimensional model of leadership, 2016).

- **Zahtevano vedenje (pričakovanja, omejitve)**
Kodeks ravnanja in družbene norme v različnih kontekstih tvorijo situacijske značilnosti, ki vplivajo na vedenje vodij. Npr.: Kako se ravnanje plačanega trenerja razlikuje od prostovoljnega trenerja?
- **Željeno vedenje (člani skupine)**
Narava skupine vpliva na vedenje vodje v specifičnih situacijah. Npr.: Kako se zahteve do vodje razlikujejo, če prihajajo z različnih strani prostovoljca, profesionalca ali zaposlenega?
- **Dejansko vedenje (prilagojeno in odzivno vedenje)**
Situacija je prilagojena na odziv članov. Ti dve obliki vedenja sta odvisni od sposobnosti in osebnosti vodje. Npr.: Kako se razlikuje vedenje v individualnih športih med ekipnimi športi?

Slika 10. Chelladurairiev multidimenzionalni model vodenja (The Multidimensional Model of Sport Leadership, 2015).

Model navaja, da bo vodja učinkovitejši, če je zadovoljstvo ekipe z njim visoko. Ekipa, ki ni zadovoljna s svojim vodjem, ne bo prikazala enake ravni učinkovitosti in zadovoljstva.

- Karakteristike situacije (okolje, v katerem vodja deluje, pomembno je tudi, ali je skupina velika ali majhna, ali je to ekipni ali individualni šport, je ekipa elitna ali družbena).
- Karakteristike vodje (pretekle izkušnje, temperament, osebne lastnosti, sposobnosti).
- Karakteristike člana (spol, starost, raven znanja, motivacija, kulturno ozadje in izkušnje).

Multidimenzionalni model vodenja po Chelladurairiu prikazuje tri vrste trenerjevega vedenja: kakršnega zahteva situacija, kakršnega si želi športnik in trenerjevo dejansko vedenje.

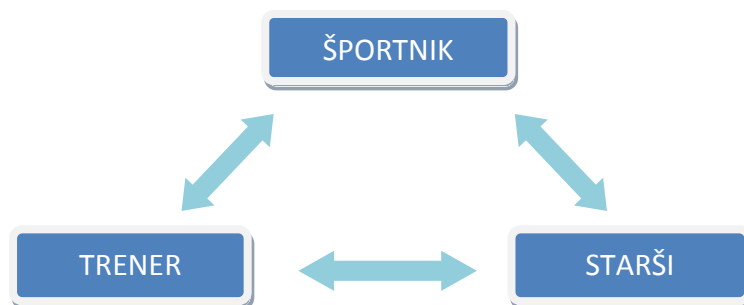
Povezanost med spremenljivkami lahko pozitivno oz. negativno vpliva na športnikov nastop in njegove občutke zadovoljstva. Večje kot je ujemanje med vsemi tremi oblikami trenerjevega vedenja, večji so občutki zadovoljstva in boljši je športnikov nastop (Tušak in Tušak, 2003).

Najbolj pomembno pri vodenju skupine, torej trenerskem delu, je medsebojno zaupanje. Starši in tekmovalci morajo trenerju zaupati vodenje ekipe. Tako pri individualnem športu, kot je alpsko smučanje, je potrebno zaupati trenerju, da bo pri treningih in pripravi športnika s svojimi izkušnjami in znanjem pripomogel do tega, da bo tekmovalec lahko uspešen in se bo z veseljem ukvarjal s tekmovalnim športom.

1.3 Medsebojni odnosi v ekipi

1.3.1 Odnos športnik – trener – starši

V vsakem športu, tudi v alpskem smučanju, obstaja pomembna vez, to je odnos med športnikom, trenerjem in starši. Ta odnos lahko ponazorimo s športnim trikotnikom (Slika 11). Vsi trije elementi se namreč med seboj povezujejo in morajo za uspešen razvoj športnika delovati v pozitivnem smislu. Trenerji morajo zagotoviti športniku varno psihofizično okolje, mu nuditi pozitivne športne izkušnje in se obnašati v skladu s kodeksom »trenerske« etike. Od športnika se pričakuje, da bo sledil navodilom trenerja, kazal dobro športno pripravljenost, v športni nastop vložil ves svoj trud in znanje. Od staršev pa se pričakuje, da bodo spoštovali vodenje trenerja in kodeks »staršev« (primerno vedenje na tekmah in treningih), se pozitivno vključevali v vse aktivnosti in naloge, ki jih zahteva športnik (prevozi na treninge, tekme ...), se vzdržali vseh pritiskov in spodbujali otrokovo uživanje v športu.

Slika 11. Športni trikotnik: športnik – trener – starši.

([http://2.bp.blogspot.com/-](http://2.bp.blogspot.com/-EvH0fiuz6v4/VXiycFOol9I/AAAAAAAAABDo/aKGds2gih8I/s1600/Player_Coach_Parent.png)

[EvH0fiuz6v4/VXiycFOol9I/AAAAAAAAABDo/aKGds2gih8I/s1600/Player_Coach_Parent.png](http://2.bp.blogspot.com/-EvH0fiuz6v4/VXiycFOol9I/AAAAAAAAABDo/aKGds2gih8I/s1600/Player_Coach_Parent.png))

Odrasli so pomemben dejavnik pri športu mladih in so odgovorni za to, kakšne športne izkušnje si bo mlad športnik pridobil. V zadnjih desetletjih je bilo narejenih precej študij v zvezi z načini treniranja mladih športnikov. Mnogi starši so neredko glavni krivci, da je njihov otrok prenehal z aktivnim udeleževanjem v športu. Raziskave v zadnjih desetletjih so pokazale, da je otrok, ki prehitro odnehajo s športno aktivnostjo, zaskrbljujoče veliko (Tušak, Marinšek in Tušak, 2009). Zato mora biti odnos v športnem trikotniku tudi med starši in tekmovalcem pozitiven.

Dolžnost trenerjev, ki delajo z mladimi športniki, je, da se posvetijo tudi vzgoji staršev svojih športnikov. Starše je potrebno na pravilen način vključiti v šport, da pomagajo otrokom in pravilno razumejo svojo vlogo v športu mladih. Postati morajo pozitiven igralec v ekipi »trener – otrok – starši« (Škof idr., 2007).

Mladi smučarji veliko časa preživijo v družbi trenerja, tako na treningih kot tekmovanjih. Tekmovalci trenerju zaupajo in so pripravljeni na treningih in tekmovanjih, ob primerni spodbudi in jasnem cilju, tudi dobro nastopati. Starši morajo zato trenerju popolnoma zaupati in se ne smejo vmešavati v trenersko delo, ker lahko hitro pride do konfliktov in medsebojnega trenja. Žal pa je v današnjem času vse več nezaupanja v trenerja s strani staršev, kar lahko negativno vpliva tudi na tekmovalno pot smučarja oz. tekmovalca.

1.3.2 Odnos trener – športnik

Opažamo, da so starši prvi, ki alpsko smučanje predstavijo otroku, trenerji pa so tisti, od katerih je odvisno, ali bodo otroka za ta šport navdušili in mu predstavili vadbo na primeren način. Odnos med trenerjem in športnikom je zelo kompleksen, saj trener skrbi za športnikovo fizično, psihično, tehnično, taktično in socialno pripravo. Trener ima tudi veliko vlogo pri športnikovem osebnostnem razvoju, saj s tekmovalci preživi velik del. Športnik od svojega trenerja pričakuje dobro vodenje, korekten odnos, primerna navodila in povečanje motivacije. Dober trener mora torej imeti dovolj smučarskega znanja in izkušenj, mora biti delaven, ustvarjalen, odprt do novosti in se je pripravljen vedno učiti. Trener mora športnika ob uspehu spodbujati, ob neuspehu pa ga bodriti in iskati morebitne rešitve. Spoštovanje in zaupanje med športnikom in trenerjem mora biti vzajemno.

Dolgoročno načrtovanje in sodelovanje med trenerjem in športnikom je eden od pomembnih dejavnikov v procesu športne vadbe. Dolžina odnosa je glede na uspešnost delovanja tudi temeljni pokazatelj dobrega sodelovanja v ekipi. Za športnika je pomembno, da mu trener pokaže dolgoročni načrt, ga ovrednoti in pokaže tudi kratkoročne cilje. Pomembno za športnike je, da so obravnavani individualno in da je napredek viden, tako daje posamezniku višji občutek pomembnosti in pripadnosti ekipi. Napredek torej povečuje motivacijo in željo po dosežku. V kolikor trenerju uspe izpeljati načrt, ki si ga je zastavil, obstaja več možnosti, da uspeh narašča (Suhadolc, 2009).

S trenerjevega vidika so pomembni naslednji dejavniki (Kajtna in Tušak, 2007):

- trenerjeva osebnost,
- strokovna usposobljenost,
- inovativnost,
- komunikativnost,
- stil vodenja,
- emocionalna kontrola,
- spol trenerja,
- motivacija.

Pri vzpostavljanju odnosa s trenerjem tudi športnik prispeva svoj delež. Samo kadar sta zadovoljni in enakovredni obe strani, bo odnos trener – športnik uspešen. S športnikove

strani tudi ločujemo večje število dejavnikov, ki vplivajo na odnos. Poleg teh dejavnikov vpliva na odnos tudi trenutna situacija, v kateri sta trener in športnik. Vsi naštetih dejavniki so medsebojno povezani v mrežo in vplivajo drug na drugega. Ti dejavniki so (Kajtna in Tušak, 2007):

- športnikova osebnost,
- izbrana športna panoga,
- starost in izkušnje športnika ter
- spol športnika.

Vadbeni proces v tekmovalnem športu je zahteven pedagoški proces. Športnik in njegov trener sta najpomembnejša, vendar ne edina člena tega procesa. Učinkovitost odnosa je v veliki meri odvisna od pretoka objektivnih in subjektivnih informacij med trenerjem in športnikom. Večina vrhunskih športnikov, predvsem v individualnih športih, si je z leti vadbe pridobila toliko izkušenj in znanja, da v vsakem trenutku vedo, kaj je treba storiti za uspešen tekmovalni nastop. Trenerji so jim takrat le v oporo, svetovalci, sodelavci. Takega športnika pa je potrebno vzgojiti (Škof idr., 2007).

Trener pokriva različna področja (Tušak in Tušak, 2003):

- Planiranje treninga
 - Plan treninga je ena najpomembnejših odgovornosti trenerja. Trener mora glede na vsestransko dobro poznavanje športnika pravilno dozirati in sestaviti tak trening, ki bo skupaj s tehničnim programom predstavljal popolnoma individualni program, specifičen za vsakega posameznika. To je veliko lažje trenerjem samostojnih ekip, saj imajo manj tekmovalcev in se lahko bolje posvetijo vsakemu posamezniku posebej.
- Izvajanje treninga
 - Tukaj mislimo predvsem na izvajanje kondicijskega, tehničnega in taktičnega treninga. Trener mora znati situacijo treninga tako strukturirati, da bo zadovoljevala čim več potreb in motivov posameznikov.
- Kontrola uspešnosti treninga
 - Trener mora varovancem omogočiti, da nenehno kontrolirajo učinkovitost svojega lastnega treninga. Ta kontrola je pomembna tudi zaradi motivacije in za spreminjanje osebnih ciljev v procesu treninga.
- Vsestranska skrb za varovanca
 - Trenerjev pristop do tekmovalcev mora biti celovit, skrbeti morajo za potovanja, bivanje, upoštevati individualne zahteve športnikov, med tekmovanjem športnike informirati o podrobnostih, ki lahko vplivajo na uspešnost, pravilno reagirati pri morebitnem uspehu – neuspehu športnika.
- Svetovanje in pomoč svojim varovancem
 - Trener svojim varovancem skuša nuditi pomoč in svetovanje na področju treniranja in tekmovanja (neuspehi, odpravljanje napak itd.) kot tudi pri drugih problemih (šola, starši itd.).
- Trenerjeva vloga na tekmovanju
 - Ena bistvenih nalog trenerja je, kako se vede na pomembnih tekmovanjih. Med tekmovanjem trener spremlja športnika, mu nudi pomoč, informacije, nasvete, predvsem pa ocenjuje športnikove aktivacije in stopnjo njegovega samozaupanja.

Ugotavljamo, da ima trener veliko področij, ki jih mora dobro opravljati. Vsa naštetá področja so značilna tudi za alpsko smučanje. Trenerjevo delo je, tako v samostojnih/individualnih ekipah kot v smučarskih klubih, da izvaja vse zgoraj našteté naloge. V mlajših kategorijah vse naloge opravlja en trener, medtem ko v višjih kategorijah opravlja delo več trenerjev. Na najvišjem nivoju, v reprezentancah, je delo razdeljeno. Glavni trener poskrbi, da vse deluje, kot je treba, ima pa tudi pomočnike, ki opravljajo druge naloge: serviserji poskrbijo za opremo, fizioterapevti za zdravje športnika. Če je dovolj ljudi, ki so tekmovalcu na voljo, se lahko smučar v celoti posveti samo treningu in tekmovanjem.

Glavne determinante trenerjevega vedenja in delovanja so (Tušak in Tušak, 2003):

- osebnost trenerja,
- odnos trener – športnik,
- značilnost situacije, ki vpliva na trenerjevo vodenje in na odnos trener – športnik.

V odnosu trener – tekmovalec lahko z razvojem odnosa identificiramo več faz. V začetni fazi tekmovalci spoštujejo trenerja in mu zaupajo. Trener se mora za vzpostavitev pozitivnega odnosa zelo potruditi in vzpostaviti avtoriteto. V drugi fazi prihaja do tesnejšega odnosa med trenerjem in športnikom, vzroki za to so navezanost zaradi skupnega dela, ciljev, interesov in časa, ki ga preživijo skupaj. Tesnejši odnos je v tretji fazi ogrožen, saj se je učenec od trenerja marsikaj naučil in tako skuša trenerjeve nasvete, navodila in korekture odbijati in delati po svoje. Ta faza je še posebej konfliktna, kadar je združena s tekmovalčevo neuspešnostjo. Taka kriza od trenerja zahteva veliko potrpežljivosti in razumevanja. V kolikor to krizo oba uspešno prebrodita, lahko pride kasneje do izoblikovanja neke vrste partnerskega odnosa, ki pa ni več tako tesen, kot je bil na začetku. Športnik v zadnji fazi sprejema trenerja, ki ima veliko znanja in informacij, saj bo trener le tako lahko zadostil športnikovim dvomom, vprašanjem in zahtevam po izboljšanju (Tušak in Tušak, 2003). Te faze odnosa so prisotne tudi v alpskem smučanju.

1.3.3 Odnos trener – starši

Odnos med trenerjem in starši je zelo pomemben in kompleksen ter je v večji meri prisoten predvsem v mlajših kategorijah alpskega smučanja. Kasneje je tega odnosa vedno manj, saj se starši v delo trenerja in športnika vključujejo manj. Starši zaupajo otroka v varstvo trenerju, hkrati pa od njega pričakujejo, da bo tekmovalca vzgojil v vrhunskega športnika. Velikokrat se zgodi, da se ambicije staršev prenašajo tudi na trenerja in s pritiski, ki jih ti izvajajo, naredijo več škode kot koristi. Glavna težava pri odnosu med trenerjem in starši je nezaupanje staršev v trenerja. Predvsem v samostojnih ekipah, kjer delovanje ekipe (plača trenerja) financirajo starši, se hitro zgodi, da mora trener poslušati ideje in predloge ambicioznih staršev, tudi glede količine in vsebine treningov. Trener v takem primeru velikokrat nima prav veliko besede, kar lahko negativno vpliva na odnos s starši in odnos do samega trenerskega dela. Zato je zaupanje v trenerja izjemnega pomena.

Trenerji nemalokrat pri svojem delu ne upoštevajo načel varnega treniranja in v lovu na rezultate pozabijo, da trenirajo otroka in ne odraslega športnika. Otroke je namreč potrebno obravnavati drugače kot odrasle. Tušak, Marinšek in Tušak (2009) ugotavljajo, da je delo z mladimi športniki zelo zapletena naloga, ki terja veliko znanja. Pomembno je, da trenerji in starši poznajo zrelostne razlike med vrstniki ter razvojne značilnosti otroštva in

mladostništva. Različne stopnje zrelosti bi morali upoštevati tudi tisti, ki se ukvarjajo z razvijanjem in organiziranjem tekmovalnih programov v športu.

Hellstedt (1987) odnos med trenerjem, starši in športnikom razdeli na tri različne tipe vključenosti in zainteresiranosti staršev oz. družine v šport:

- **Zmerno zainteresirani starši**
Ta tip družine je označen kot odprt komunikacijski sistem. Družinski člani se namreč med seboj vedejo kot povezani posamezniki. Starši imajo realistična pričakovanja glede otrokovih sposobnosti. To je še posebej pomembno in koristno, ko starši in trener skupaj razpravljajo o športnikovih ciljih. Otroci imajo možnost sami odločati o svoji vključenosti v šport, saj jim ni potrebno izpolnjevati ciljev, želja in pričakovanj staršev. Starši pričakujejo, da bo otrok dal vse od sebe in pokazal svoj najboljši potencial. Tak način vključenosti staršev v šport je pozitiven.
- **Nezainteresirani starši**
Glavna značilnost tega tipa družinske ureditve je, da med člani zeva psihološka praznina. To so predvsem ločeni posamezniki. Ti starši otroke dajo v klub in se ne vključijo v klubsko dogajanje, npr. v alpskih smučarskih klubih ne pomagajo pri tekmovanjih, otroka ne spodbujajo na tekmah, ipd. V mlajših kategorijah se tekmovalci pogosto zanašajo na trenerja in sotekmovalce pri zagotavljanju opreme, prevoza in čustvene podpore. Starši imajo nad otroki malo nadzora oz. skoraj nič. Tekmovalec v takem primeru lahko trenerja vzame kot nadomestnega starša, ki izpolnjuje vse čustvene in emocionalne potrebe otroka. Otroci se v tem primeru preveč navežejo na trenerja in pri pomembnih odločitvah njemu prepuščajo odločitve.
- **Zelo zainteresirani starši**
Tak tip staršev prinaša največje probleme trenerju. Starši se pogosto vmešavajo v delo trenerja, so zaščitniški do otrok in so glavni problem v odnosu med trenerjem in športnikom. V teh družinah se vse vrti okoli otroka – otrok je center družine. V kolikor je v šport vključenih več otrok iste družine, bodo starši vložili še več denarja, časa in emocionalne energije. Za tak tip staršev velja, da je zmaga edino, kar velja, saj napredek v tehniki zanje ni pomemben. Bogati starši porabijo veliko denarja za različne treninge, demonstratorje, trenerje, najboljšo opremo. Prepričani so, da bo dodaten trud pripomogel k boljšemu rezultatu otroka. Če pretiravanje ni racionalizirano, lahko pride do poškodb, pretreniranosti, izgube veselja do treninga in želje po prenehanju, lahko pa pride tudi do psiholoških težav – velika anksioznost.

V alpskih smučarskih klubih najdemo vse tri tipe staršev. Z zmerno zainteresiranimi starši je delo trenerja zelo prijetno, saj ni dodatnega pritiska in ne realnih želja do tekmovalca. V dobri komunikaciji s starši lahko ves tekmovalni proces poteka uspešno in brez zapletov. Trenerju se zaupa, zato lahko njegovo delo poteka nemoteno. V smučarskih klubih najdemo tudi nezainteresirane starše, kar je težko delo za trenerja, ki opazuje otroka na treningih in tekmovanjih. V tekmovalnem in rezultatskem pogledu sicer trener nima težav s starši, ponavadi rezultati niso pomembni. Otrok nima čustvene podpore na tekmovanju, posebej je to opazno, kadar na tekmovanju druge otroke spremljajo starši, jih ob progi in v cilju

spodbujajo in navijajo, pri teh otrocih pa v cilju ni nikogar. Zato se pogosto tekmovalce naveže na trenerja ali svoje sotekmovalce in v njih išče potrebno čustveno podporo.

Najbolj pogost je zadnji tip staršev, to so zelo zainteresirani starši. V današnjem času opažamo vse več bogatih staršev, ki so vključeni v alpsko smučanje. Tekmovalcev iz nižjih slojev skorajda ni, ali pa so prisotni v najmlajših kategorijah, ko stroški treniranja še niso veliki. Tudi tekmovalne želje navadno pri najmlajših še ni, saj so ti otroci stari od 4 do 7 let. Zanje je pomembno, da se naučijo prvih smučarskih korakov. Pretirana tekmovalnost pride do izraza kasneje v kategoriji U10, ko se pričnejo prva resna tekmovanja. Žal je trenutni tekmovalni sistem tak, da je že pri 8-ih letih za dober status v družbi potrebno dosegati vrhunske rezultate. Starši, ki svojih osebnih ambicij v otroštvu niso izpolnili, svoja prepričanja in želje prenašajo na otroka. Pri ambicioznih starših so pomembna le prva tri mesta. Bogati starši tako za svoje otroke želijo le najboljše in menijo, da bosta najboljša možna oprema ter vrhunski trener pripeljala tekmovalca do dobrih rezultatov. Pri takem načinu tekmovalce nikoli ne bo uspešen. Pri slabih rezultatih starši krivdo valijo na opremo, trenerja, način dela, nikoli pa ni kriv tekmovalec.

Tretji tip staršev je opazen predvsem v samostojnih ekipah. V smučarskih klubih, kjer je veliko otrok v sami tekmovalni skupini, je tega manj, oz. je več različnih tipov staršev, ki želijo predstavljati in uveljavljati svoje ideje. V takih primerih mora vodstvo kluba podpreti trenerja in predstaviti staršem klubsko vizijo ter cilje.

Ugotavljamo, da bo samo dober trener v konfliktnih primerih znal reagirati pametno in krmariti med različnimi »tipi« staršev. Najboljši način je neposredna komunikacija. Staršem je potrebno predstaviti točen načrt treningov, zastaviti cilje, način dela ... in predstaviti program treningov tako, da je trenerjeva beseda zadnja. Starše je treba seznaniti tudi z njihovimi klubskimi dolžnostmi, pravili obnašanja na tekmovanjih in treningih ter jih naučiti, da zaupajo trenerju.

1.3.4 Odnos starši – športnik

Vloga staršev je pri razvoju otroka v športnika zelo pomembna. V najzgodnejši fazi starši otroka usmerjajo in spodbujajo njegov interes za šport. Starši, ki preživijo v tem obdobju veliko časa v športni igri z otrokom, lahko otroka navdušijo, da morda v zrelem obdobju doseže vrhunske dosežke. Ko otroci že izoblikujejo veselje do neke športne panoge, se vloga staršev pogosto spremeni. Če začnejo kazati preveč zanimanja za otrokovo ukvarjanje s športom in ga začnejo dušiti, otrokovo veselje začne ugašati. Na tem mestu postane vloga trenerjev prvič zelo močna, saj morajo pri otroku razviti pozitivno motivacijo za šport, ki ne bo izhajala iz zunanjih vzvodov, ampak bo njegova lastna, notranja. Vloga staršev je preprosta, otrok potrebuje le njihovo podporo (Tušak in Tušak, 2003).

Družina je tista, ki prva predstavi otrokom alpsko smučanje. Predvsem oče je tisti, ki smučanje približa otrokom s tem, da jih vključi v klub ali šolo smučanja v bližini svojega doma. Tušak in Tušak (2003) ugotavljata, da je v kar 62 % oče pobudnik pri fantih in v 42 % pri dekletih, le 11 % fantov in 6 % deklet se je samo odločilo za smučanje. Tako lahko rečemo, da je družina res najbolj pomembna pri odločitvi, s katerim športom se bo otrok začel ukvarjati. Tako kot vsak resen tekmovalni šport tudi tekmovalno alpsko smučanje

zahteva, da se v celoten proces vključi vsa družina. Starši v alpskem smučanju v svojega otroka, poleg časa, čustev in podpore, vlagajo tudi veliko finančnih sredstev.

Bitter (2015) navaja pet najbolj pomembnih razlogov, zakaj se otroci ukvarjajo s športom:

- zabava,
- pridobivanje novih znanj,
- pridobivanje kondicije,
- tekmovanja,
- spoznavanje novih prijateljev.

Raziskava, ki so jo izvedli v Kanadi, je pokazala, da je prispevek staršev k otrokovemu športu v različnih starostnih obdobjih različen. Glavna naloga od 6. do 13. leta je otroku vzbuditi zanimanje za šport. Potrebno mu je nuditi čim več možnosti ukvarjanja z različnimi športnimi dejavnostmi, pridobiti mora čim več izkušenj, se zabavati ter v športu aktivno in prostovoljno sodelovati. Vsi merjenci so se pred specializacijo v določen šport ukvarjali z različnimi športi in si tako zagotovili dovolj široko bazo za samostojno odločanje o izbiri športa. V teh letih tudi starši ugotovijo, za kateri šport je otrok talentiran. Od 13. do 15. leta nastopijo leta specializacije. Mladostniki se v tem obdobju ukvarjajo z enim ali dvema športoma. Glavni razlog specializacije so pozitivne izkušnje, ki so si jih pridobili v športu. Starši v tem obdobju pri otrocih v ospredje postavljajo šolo, šport pa obravnavajo kot zabavo, ki mora biti prisotna v otrokovem življenju. Po tem obdobju pa pridejo leta investiranja. Posameznik v tem obdobju razvije najvišji nivo svojih sposobnosti v izbranem športu. Starši v tem obdobju vplivajo na otroka predvsem z nasveti, ki se navezujejo na njihovo prihodnost v športu. Vključenost staršev v trening ni posredna, vendar je njihova vloga izredno pomembna. S tem, ko starši pokažejo zanimanje za otrokov šport, vplivajo na njegovo mišljenje in dejanja. Otroci s tako podporo staršev lažje premagujejo poškodbe, pritiske, neuspehe, lažje se tudi motivirajo. Starši jim nudijo veliko svobode, čustveno oporo in jim zagotovijo udobje in varnost v kritičnih trenutkih, s tem jim pokažejo, da visoko cenijo njihove športne spretnosti in jim vlivajo motivacijo za nadaljnje ukvarjanje s športom (Tušak, Tušak in Tušak, 2003).

Elmore (2013) ugotavlja, kaj bi morali reči starši otroku pred tekmovanjem za uspešen in sproščen nastop. Bruce E. Brown in Rob Miller sta ugotovila, da šest enostavnih besed ustvari najuspešnejše rezultate in pozitiven odnos pri starših in njihovih otrocih. Po psiholoških raziskavah sta ugotovila, da so športniki tekmovali veliko lažje in boljše, brez pritiskov, popravkov in navodil staršev.

Pred tekmovanjem

Zabavaj se. (Have fun.)

Potrudi se. (Play hard.)

Rad te imam. (I love you.)

Po tekmovanju

Si se zabaval? (Did you have fun?)

Ponosen sem nate. (I`m proud of you.)

Rad te imam. (I love you.)

1.3.5 Starši v vlogi trenerja

Starši imajo edinstven odnos s svojimi otroki. Kadar je starš tudi trener, je izjemno težko postaviti ločnico med odnosom trener/starš – tekmovalec. Raziskave so pokazale, da je vključenost in podpora staršev pomemben del otrokovega ukvarjanja s športom. Barber,

Sukhi in White (1999) so primerjali vpliv staršev/trenerjev na otroka z vidika motivacije in tekmovalne anksioznosti v športu mladih. Čeprav ima ta študija metodološko pomanjkljivost, je pokazala, da pri tekmovalcih, ki jih trenira eden od staršev, ni bilo povečane tekmovalne anksioznosti oz. strahu v primerjavi s tekmovalci, ki jih ni treniral starš. Tako je bilo ugotovljeno, da ni velikega vpliva pri motivaciji ali tekmovalnem strahu, če otroka trenirajo starši ali ne, kar je zelo zanimiv podatek.

Weiss in Fretwell (2005) sta intervjuvala 6 otrok v nogometu v kategoriji U12 v zvezi s pozitivnim in negativnim vidikom igranja nogometa pod nadzorom očeta/trenerja. Prepričanja in vedenje staršev, ki se tičejo udeležbe svojega otroka v tekmovalnem športu, so močno povezana s psihološkimi in vedenjskimi izidi otrok. Njuna študija je prikazala bolj jasno sliko pri pozitivnih in negativnih vidikih treniranja otrok s strani staršev. Pozitiven vidik vključuje, da lahko starši in otroci preživijo veliko časa skupaj. Otrok zaznava, da dobi več pozornosti in pohvale, če je v domačem odnosu s trenerjem, torej staršem. Iz perspektive otroka, ki ima za trenerja svoje starše, sta motivacija in prejemanje natančnih navodil veliko boljša, kot pri otrocih, ki jih trenira drug trener. Iz perspektive starša, ki je hkrati trener, pa lahko vidijo, kako njihov otrok napreduje, kakšne so njegove interakcije z drugimi tekmovalci in prijatelji, vidijo otrokove dosežke in so lahko ponosni nanje. Študija je pokazala tudi negativne vidike: otroci starša/trenerja imajo večji občutek pritiska in tako tudi večja pričakovanja; so pod vplivom večje kritike in večje jeze starša; občutka, da pri staršu manjka empatije in razumevanja otrokovih težav. Starši so poročali tudi o tem, da težko ločijo vlogo trenerja od vloge staršev. Omenili so tudi uporniško vedenje otrok. Glavni negativni vidik je prepričanje, da obstaja različna obravnava sina trenerja od drugih tekmovalcev. Občutek favoriziranja ni samo v glavah sinov, ampak tudi v glavah očetov drugih sotekmovalcev. V te študije je bilo vključenih majhno število udeležencev, otroci še niso dosegli pubertete oz. so ravno pred njo, zato jih ne moremo posplošiti. Težko rečemo, kakšni bi bili odgovori otrok v puberteti. Treniranje svojih otrok do pubertete zajema še najmanj težav, ko pa otroci preidejo v puberteto, želijo manj starševskega nadzora in več svobode. Takrat lahko pride do velikih konfliktov, v najslabšem primeru tudi do tega, da se otroku šport zameri in ne želi več nadaljevati. Kar nekaj takih otrok je v alpskem smučanju prenehalo z aktivnim ukvarjanjem, saj so bili pritiski staršev in njihove nerealne predstave preveč za otroka. S tem so starši naredili sebi in otroku veliko škodo.

Otrok je fizično in mentalno zelo ranljiv. Velikokrat fiziološko ni sposoben prenesti treningov, ki si jih zamislijo ambiciozni starši. Pogosto otrok ni dovolj zrel v smislu emocionalno-socialne zrelosti, da bi prenesel vse pritiske svojih staršev. Tako otrok lahko razvije močne občutke krivde, saj misli, da bo razočaral trenerje, starše, sotekmovalce, prijatelje. Taki starši bodo naredili največ za otroka, če ne bodo vztrajali pri treniranju svojega otroka, ampak bodo to delo prepustili drugim (Tušak, Marinšek, Tušak, 2009).

V svetovnem pokalu je bilo in je še vedno kar nekaj očetov, ki trenirajo svoje otroke alpsko smučanje. Nam najbolj znan je Krešimir Petrović, oče Roka Petroviča (Slika 12). Roka je na smučke postavila mama pri štirih letih, pri devetih ga je vpisala v smučarski klub Novinar, nato pa je nadzor nad njegovo smučarsko kariero prevzel oče. Rok je postal prvi Slovenec, ki mu je uspelo petkrat zmagati na največjem otroškem tekmovanju Topolino. Kasneje je napredoval v sam svetovni vrh in z vsemi točkami prismočal mali kristalni globus v slalomu. Oče Krešimir je izstopal s svojim skrbno načrtovanim, podrobnim in inovativnim pristopom.

Ocenjeval je, da običajen program treningov ni dovolj in sinu omogočil dodatne treninge. Ob sebi je imel Rok vedno dovolj smučarskih strokovnjakov, ki so skrbeli zanj. Profesionalni pristop oz. vse za uspeh, je bil temeljni kamen Rokove uspešnosti. Petrovič je s svojim iskanjem perfekcionizma na progi, z iskanjem popolnega zavoja in popolne vožnje, ostal zvest samemu sebi. Pri svojih pripravah je kmalu ugotovil, da je za uspeh potrebna zlasti psihična in ne samo zgolj fizična priprava športnika (Sajovic, 2015).

Slika 12. Rok in Krešimir Petrovič

(http://www.delo.si/assets/media/picture/20151009/Sport__letnik_85_slika27_hires.jpeg5.jpg?rev=1).

Eden izmed slavnih očetov, ki je deloval kot trener svojih otrok, je Ante Kostelić. Treniral je hči Janico, še vedno pa trenira svojega sina Ivico. Družina Kostelić je ves svoj čas, denar, trud in željo podredila uspehu obeh tekmovalcev. Imeli so zelo malo finančnih sredstev, a so vseeno uspeli. Hrvaška smučarka je med kariero osvojila tri velike kristalne globuse, bila štirikratna olimpijska in petkratna svetovna prvakinja. V svetovnem pokalu ima 30 zmag. Njena športna pot se je končala pri 24-ih letih zaradi poškodb in prevelikih bolečin. Glavno krivdo za konec kariere so mediji do zdaj pripisali njenemu očetu in njegovi preveliki želji po uspehih (S. U., 2011).

Med drugimi slavnimi imeni staršev trenerjev najdemo tudi Helmuta Girardellija, očeta Marca Girardellija. Oče ni bil zadovoljen z načinom dela avstrijske smučarske zveze in je svojega sina pri 12-ih letih pričel samostojno trenirati. Tako kot Ante Kostelić je tudi Helmut svojega sina treniral neusmiljeno. Treningi so bili pogosto zelo intenzivni, tako je v enem dnevu treniral smuk, superveleslalom, veleslalom in slalom. Mark je zato postal tudi najbolj vsestranski smučar in je tekmoval v vseh disciplinah. Helmut Girardelli svojega trenerskega dela ni nikoli delil z drugimi, saj se je držal bolj zase.

Smučarski trener sinu Kjetilu Andreu Aamodtu je bil tudi Finn Aamodt, ki je v nasprotju z Helmutom Girardellijem tesno sodeloval z Norveško smučarsko zvezo. Kjetil Andre Aamodt

je v svoji športni karieri prejel 8 olimpijskih medalj in 12 medalj iz svetovnih prvenstev ter še mnogo drugih odličnih uvrstitev.

Tudi oče Lare Gut, Pauli, samostojno trenira svojo hči. Lara je v enem izmed intervjujev na vprašanje, ali je drugače, če je trener oče, odgovorila, da je tak način zanjo pozitiven, da je oče odličen trener in da so njegova navodila natančna in na mestu (Raffener, 2013).

Tudi Marcel Hirscher ima ob sebi očeta, ki mu svetuje. Veliko staršev v svetovnem pokalu je takih, ki spremljajo svoje že odrasle otroke na tekmovanjih, jih spodbujajo in jim v nekaterih primerih tudi svetujejo.

1.3.6 Ženska kot trenerka

Že prvi pogled na seznam strokovnega vodstva reprezentanc v Slovenskem alpskem smučanju nam da vedeti, da žensk na najvišjih položajih ni videti. Ko primerjamo slovenski seznam strokovnega vodstva z ameriškim, ugotovimo, da tudi oni nimajo veliko ženskih trenerk. Med pomembnejše dogodke v svetovnem alpskem smučanju lahko štejemo prvo žensko trenerko, ki je postavila progo za superveleslalom. To je bila Marie-Theres Nadig. V sezoni 2016 je postavila slalomsko progo trenerka ameriške ekipe Karin Harjo (Slika 13) in tako postala prva ženska, ki je postavila slalomsko progo na tekmi svetovnega pokala za ženske. Po tekmi je povedala, da ni občutila razlike in je delo trenerke opravila tako kot kateri drugi dan. Kot ženska razume, da je to velik napredek za tekmovalno alpsko smučanje. Poudarila je, da je za postavitev zaslužna vsa ekipa (trenerji), ki ji je v tistem trenutku stala ob strani in zaupala vanjo. Za svoje delo pravi, da je dobra trenerka, ker verjame v trdo delo in v svoje sanje, trenersko delo pa opravi vedno po najboljših močeh (Harjo Sets World Cup History, 2016).

Slika 13. Karin Harjo in Mikaela Shiffrin (Harjo Sets World Cup History, 2016).

Poklic smučarskega trenerja ni lahek, saj ima veliko nalog, za katere mora poskrbeti, ima pa tudi zelo veliko odgovornost, ker mu je zaupana tekmovalna vzgoja otrok. Trenerjevo delo je povezano z velikimi psihofizičnimi obremenitvami, to pa zahteva dobro psihofizično pripravljenost. Pri delu je smučarski trener izpostavljen vremenskim vplivom (veter, dež, sneg, mraz ...), velikokrat mora demonstrirati tehniko gibanja (predvsem pri mlajših), prikazati elemente ali napake pri gibanju, trenerji so veliko časa od doma, njihov urnik dela ni točno določen, ampak se prilagaja načrtu in programu dela ter vremenskim in snežnim razmeram. To je le nekaj razlogov, zakaj žensk v najvišjih trenerskih položajih ni videti.

V alpskem smučanju ženske trenerke prevladujejo predvsem v mlajših kategorijah – alpska šola in cicibani, v višjih kategorijah jih je manj, oz. jih sploh ni. Če pogledamo v slovensko zgodovino alpskega smučanja, skoraj ni bilo ženskih trenerk na vidnejših položajih. Trenutno je edina ženska, trenerka in serviserka smuči v ekipi Ilke Štuhec njena mati Darja Črnko. Vloga žensk v alpskem smučanju na najvišjem nivoju je torej zelo majhna.

Robnik (2016) piše, da delo trenerke v zagrebškem klubu opravlja tudi nekdanja alpska smučarka Nataša Bokal. Za časopis NeDelo je izjavila, da trenersko delo ni preprosto, v smučanju je manj denarja, ekipe so manjše, zato vse več dela opravijo posamezniki. Sama pravi, da opravi veliko dela, vozi kombi, postavlja progo, na pripravah kuha, izvaja kondicijske treninge, ipd. Ugotavlja, da je delo naporno, vendar iz leta v leto srečuje več ženskih trenerk na terenu.

Bon (1996, v Kajtna in Tušak, 2007) ugotavlja, da veliko žensk ostaja v trenerskem poklicu le na nižjih nivojih, v vlogi trenerk začetnikov, tudi zaradi naporne narave trenerskega poklica in zaradi tega, ker si ženske težje pridobijo zaupanje tekmovalcev in vodilnih kadrov, čeprav imajo višjo izobrazbo kot moški. Prav tako ženske niso nič slabše od moških v trenerskem poklicu, temveč so drugačne po načinu razmišljanja, sposobnostih komuniciranja in prilagajanja, v odnosu do dela, prav ta različnost pa lahko pomeni tudi prednost.

Cratty in Hanin (1980, v Tušak in Tušak, 2003) poudarjata težave, na katere ženska kot trenerka naleti zaradi konflikta vlog. Gre za podoben konflikt kot ga doživlja ženska športnica. Obe morata uspešno združiti vlogo ženske z vlogo moškega. Šport po svojih karakteristikah veliko bolj ustreza moškim značilnostim kot ženskim. Trenerka, posebno pri mladih športnicah, opravlja dodatno, odgovorno vlogo, saj nastopa v vlogi »pomembnih drugih« in ima na ta način podoben vpliv kot starši.

Krečič (2002, v Kajtna in Tušak, 2007) predstavlja ovire, s katerimi se ženske srečujejo v športu:

- socialni vidik (ženske so zadržane za skrb otrok in vodenje gospodinjstva),
- ekonomski vidik (ženske plače so v povprečju nižje od moških),
- pravni vidik (uradno so v zaposlovanju ženskam omogočene enake pravice),
- institucionalni vidik (nekateri športi veljajo za bolj moške),
- organizacijski vidik (od trenerjev se v nekaterih športih pričakuje, da bodo igrali s svojimi igralci),
- individualni vidik (motivacija, samozavest ...).

Velike razlike med ženskami in moškimi trenerji najdemo tudi v slovenskem alpskem smučanju. Trenerkam se je veliko težje vključiti med »moško« trenersko vrsto, potrebno je veliko več dokazovanja, truda in znanja. Tako že v osnovi ženske nimajo enakega položaja kot moški. Res je, da veliko žensk želi imeti družino in daje prednost družinskemu življenju, imeti želijo več časa za prijatelje in druge aktivnosti. Prav zaradi tega razloga je več žensk prisotnih v mlajših kategorijah (alpska šola), saj ni velike količine treningov in tekmovanj, ni napornega fizičnega dela s postavitvijo prog, ni velikih organizacijskih zapletov. Trenerke imajo tako poleg dela v klubu še vedno dovolj časa za družino. Tudi zaradi tega razloga je zelo malo ženskih trenerk v višjih kategorijah, ko je večja količina treningov, več organizacije, razpisanih je več tekmovanj, veliko več je fizičnega napora in psihičnih obremenitev.

Drugi vidik, zakaj ni več žensk, je ekonomski, saj je še vedno veliko trenerk alpskega smučanja manj plačanih kot njihovi moški kolegi, čeprav imajo višjo stopnjo izobrazbe. Pri moških trenerjih kljub nižji izobrazbi veliko štejejo izkušnje in status »dobrega trenerja«, s katerimi si zaslužijo višjo plačo. Tak status pridobijo trenerji, ki imajo dobre in uspešne tekmovalce.

Na ženske se še vedno gleda kot na nadomestne mame svojim tekmovalcem in tako takoj dobijo manjvrednostni kompleks, da niso dovolj dobre v vrhunskem športu. Za moške smučarske trenerje velja, da so bolj strokovni. Pri strokovnih vprašanjih si trenerke upajo prositi za pomoč in nasvet tudi druge trenerje ali strokovnjake na športnem področju, medtem ko je moškim to težje.

2 METODE DELA

Diplomska naloga je monografskega tipa. Uporabljena je deskriptivna metoda dela. Pomagali smo si z že obstoječo domačo in tujo literaturo s tega področja, s pomočjo spletnega brskalnika Google ter z upoštevanjem lastnih izkušenj trenerskega dela v smučarskem klubu. Veliko informacij smo dobili v razgovorih in intervjujih s strokovnjaki s področja tekmovalnega smučanja v Sloveniji in tujini.

3 CILJI

Cilj diplomske naloge je pojasniti prednosti in slabosti delovanja samostojnih ekip v sistemu tekmovanj Smučarske zveze Slovenije.

Cilji diplomske naloge so naslednji:

- definirati razlike med samostojnimi ekipami in smučarskimi klubi,
- predstaviti prednosti in slabosti delovanja samostojnih ekip,
- ugotoviti, v katero smer se bo razvijalo ustanavljanje samostojnih ekip,
- raziskati medsebojne odnose med samostojnimi ekipami in smučarskimi klubi,
- pojasniti razlike med samostojnimi ekipami in klubi,
- okrepiti sodelovanje SZS s samostojnimi ekipami in klubi glede na trenutno finančno situacijo in razmere v svetu,
- ugotoviti, kam se bo obrnil trend ustanavljanja klubov, v samostojne ekipe ali v smučarske klube.

4 RAZPRAVA

Tušak, Marinšek in Tušak (2009) ugotavljajo, da mnogi starši razumejo razvoj otroka kot individualni projekt, v katerega je treba sistematično vlagati, da bi iz njega dobili točno določen rezultat. Prav ta težnja po uspešnosti v šoli in pri športu starše žene k velikokrat preveč ambicioznim načrtom. Dobro se zavedajo, da je za vrhunski rezultat potrebno dolgotrajno trdo delo, veliko odpovedovanj in tudi nadpovprečna nadarjenost športnika. Glede na smer, v katero se danes razvija storilnostni svet, so tudi finančni vložki, ki jih starši prispevajo za otrokovo udejstvovanje, vedno višji in ne več nezanemarljivi. Tako je tudi v alpskem smučanju, saj tekmovalno udejstvovanje ni poceni.

V slovenskem alpskem smučarskem prostoru imamo nekaj ekip, ki delujejo na samostojni ravni. Predvsem v mlajših starostnih kategorijah opažamo, da je vedno več staršev, ki tekmovalce trenirajo sami, poiščejo profesionalnega trenerja in pričnejo z delovanjem kot samostojna ekipa. Pogosto člani te ekipe tekmujejo pod imenom smučarskega kluba. Pri starejših tekmovalcih opažamo, da otroke trenirajo profesionalni trenerji. Ugotavljamo, da se precej tekmovalcev odloča za samostojno ekipo v mladinskih in članskih vrstah, do takrat pa so trenirali v smučarskem klubu, ki je skrbel za njihovo tekmovalno pripravo in jih pripeljal visoko na rezultatski lestvici. Med glavne razloge za ustanavljanje samostojnih ekip štejemo nezaupanje v vodstvo kluba ali v trenerja, razne medsebojne spore, negativne izkušnje, po drugi strani pa veselje do smučanja in željo po doseganju vrhunskih rezultatov. Odločitev staršev je tista, ki pripelje do samostojne ekipe, saj so oni tisti, ki jo financirajo.

V Sloveniji imamo v najvišjih kategorijah alpskega smučanja najbolj znano samostojno ekipo, to je ekipa Tine Maze, Team to aMaze. Tina je svojo ekipo ustanovila leta 2008, do takrat pa je trenirala v slovenski reprezentanci. Za delno samostojno pot se je odločila tudi tekmovalka Ilka Štuhec, ki je v sezoni 2015 velik del treningov izvedla v samostojni režiji. Finančni program je v alpskem smučanju na najvišjem, tj. reprezentančnem nivoju, zelo okrnjen. Tekmovalke in tekmovalci ugotavljajo, da je za tekmovalni napredek potrebno več kot samo delo v reprezentanci, zato iščejo druge možnosti treniranja in pridobivanja dodatnih finančnih sredstev. Reprezentančni program v Sloveniji v zadnjih letih postaja nezadosten za vrhunsko raven pripravljenosti tekmovalcev.

Tekmovalcev je iz leta v leto manj, tekmovalne ekipe v smučarskih klubih se redčijo. V prihodnje lahko pričakujemo povečanje samostojnih ekip, saj se za tekmovalno alpsko smučanje odločajo družine z višjim finančnim statusom. Le redke so družine, ki otroka vključijo v tekmovalno smučanje, a za to nimajo dovolj finančnih sredstev.

4.1 Samostojne/individualne ekipe in smučarski klubi

Samostojne/individualne ekipe so sestavljene praviloma iz enega tekmovalca in skupine strokovnjakov okrog njega. Delujejo kot samostojna skupina, znotraj ali izven smučarskega kluba. Če delujejo znotraj kluba, je medsebojno sodelovanje odvisno od dogovora med smučarskim klubom in samostojno ekipo.

V Sloveniji je v mlajših tekmovalnih kategorijah alpskega smučanja (U10, U12) nekaj tekmovalcev, ki trenirajo v samostojnih ekipah. Do sezone 2014/15 so otroci družine Rotar tekmovali pod nazivom smučarskega kluba (ASK Triglav), trenirali pa so v samostojni »družinski« ekipi. Tekmovalko kategorije U10 Ano Bokal v večji meri samostojno trenira Nataša Bokal, tekmuje pa za SK Alpetour. V starejših starostnih kategorijah (U14 in starejši) je tudi nekaj tekmovalcev, ki so vključeni v samostojno/individualno ekipo, tekmujejo pa za smučarski klub (npr. otroci družine Marovt, tudi tekmovalci Ski Team AJM trenirajo v samostojni ekipi, tekmujejo pa za SK Branik). Individualni ekipi sta tudi SK Dvornik Transport in ŠK Modri.

Trener in oče otrok v ŠK Modri meni, da ne bi smeli imeti kakršnihkoli zadržkov do družinskih ali samostojnih ekip in do tega, na kakšen način otrok pridobiva smučarske izkušnje v zgodnjem otroštvu. Alpsko smučanje je drag šport in vse ideje, kako povečati številčnost otrok, so dobrodošle. Če bi na tak način spodbujali otroke in starše, bi tako povečali množičnost ter vrnili zanimanje za smučanje, kar bi lahko prispevalo k boljši oz. širši bazi otrok (K. Rotar, osebna komunikacija, julij 2015).

Smučarski klub je neprofitna organizacija, ki združuje osebe, ki jih zanimajo enaki skupni športni interesi. Klub sestavljajo različni organi ter njihovi člani. Smučarski klub, ki ima aktivne tekmovalce in je vključen v Smučarsko zvezo Slovenije, se ravna po načelih zveze. Strategija uspešnega smučarskega kluba je dolgoročnost, tekmovalno vzgajanje mladih smučarjev in popularizacija alpskega smučanja. Navadno ima klub več tekmovalcev, ki so razdeljeni po skupinah glede na starostne kategorije. Večji klubi imajo veliko bazo otrok že v najmlajših skupinah (alpska šola, U8). Vsaka starostna skupina šteje po več tekmovalcev, ki jo vodi profesionalni smučarski trener. Kadar je v skupini veliko tekmovalcev, ima trener tudi pomočnika.

Med večje slovenske klube štejemo SK Branik, SK Alpetour, ASK Kranjska Gora, SD Novinar idr. Ti klubi imajo dolgo tradicijo in večje število otrok v najmlajših skupinah. Tako lahko iz velikega nabora otrok dobijo v tekmovalno skupino več tekmovalcev in imajo več možnosti, da iz takega sistema dobijo vrhunskega tekmovalca.

4.1.1 Razlogi za ustanavljanje samostojnih/individualnih ekip

Samostojne ekipe se pri tekmovalcih v mlajših tekmovalnih kategorijah ustanovljajo predvsem zaradi drugačnih pričakovanj in nekaterih osebnih stališč staršev. Ti so glavni »krivci« za novonastale ekipe, saj od svojih otrok v nekaterih primerih pričakujejo preveč, v drugih pa želijo za svojega otroka najboljše oz. bolj individualno obravnavo, ki je v smučarskem klubu ne dobijo.

Razlogov za pojav samostojnih ekip je več. Eden izmed njih je, da v kraju, kjer otroci živijo oz. v njihovi okolici, ni smučarskega kluba, zato se starši odločijo za ustanovitev samostojne ekipe. Stroški prevoza na treninge in poraba časa za vožnjo na treninge in tekmovanja so namreč veliki. Drugi razlog je premalo posluha smučarskega kluba za določene želje in prošnje staršev, predvsem pri organiziranju pri prevozih na treninge ali organizaciji raznih ugodnosti, ki bi jih lahko v klubu uvedli, in tako razbremenili stroške staršev, npr. pri skupnem nakupu opreme. Naslednji razlog je manjši napredek tekmovalca v smučarskem

klubu. Trenerji se v primeru večjega števila tekmovalcev težje posvetijo vsakemu tekmovalcu posebej. Pogosto se dogaja, da trener daje prednost boljšim tekmovalcem, na slabše pa velikokrat pozabi. V samostojnih ekipah je sodelovanje in delo trenerja s tekmovalcem na veliko bolj individualni ravni. Trener treninge prilagaja tekmovalčevemu znanju, željam, morebitnim obveznostim, ki jih ima v šoli ... Treningi so količinsko in vsebinsko prilagojeni vsakemu posamezniku, zato je napredek lahko boljši in hitrejši.

Individualne ekipe imajo navadno na voljo več finančnih sredstev. Treninge lahko trenerji prilagodijo trenutnim snežnim razmeram in za tekmovalce poiščejo najboljše terene. Ekipe, ki imajo na voljo manj sredstev, se prilagajajo trenutnim razmeram, drugim ekipam oz. poiščejo najboljše rešitve za malo denarja (treninge izvajajo na bližjih ledenikih, spijo v avtodomih, si sami pripravljajo hrano, ekipa šteje zelo malo članov, ti pa so običajno družinski člani ...).

Pri starejših tekmovalcih so glavni razlogi za ustanovitev samostojne ekipe predvsem morebitna nesoglasja s člani smučarskega kluba (trenerji, vodstvo), boljši pogoji za samostojne treninge ipd. Tekmovalci (oz. njihovi starši), ki se za tak korak odločijo, imajo točno določeno vizijo, na kakšen način želijo uspeti oz. priti do vrhunskih rezultatov.

4.2 Prednosti in slabosti samostojnih/individualnih ekip

Ne štejemo samo pozitivnih ali negativnih lastnosti samostojnega načina treniranja, ampak lahko gledamo na vse skupaj kot celoto. Težko izpostavimo prednosti in potem trdimo, da so samostojne ekipe edini cilj in prihodnost slovenskega alpskega smučanja. V vsaki stvari je vedno tudi nekaj slabosti, ki jih je potrebno izpostaviti. Po ugotovitvah šele lahko govorimo, da ima samostojni način več prednosti kot slabosti.

4.2.1 Prednosti

Med največje prednosti samostojnih ekip štejemo individualni pristop na treningih. Zagotoviti je potrebno, da v ekipi vadeči opravlja naloge, ki so po zahtevnosti prilagojene njegovim trenutnim sposobnostim. Tako tekmovalcu omogočimo, da bo njegov trud vodil k uspehu. Škof idr. (2007) ugotavljajo, da bo dober trener za vsakega vadečega znal najti pravo pot in vzpodbudo. Pri tem je pomembno, da povratne informacije niso splošne, ter da se za vsakega posameznika potrudi najti zanj pravo in koristno informacijo. V samostojni ekipi je individualni osebni pristop najbolj učinkovit, saj tekmovalec od trenerja dobi takoj največ povratnih informacij na kondicijskih treningih in na smučišču. Trener dobro pozna svojega tekmovalca, ga motivira, obravnava celostno in psihično pripravi na tekmovanja (v sodelovanju s psihologom). Trener v individualni ekipi točno ve, koliko od svojega tekmovalca lahko pričakuje. Zelo pomembna je pozitivna komunikacija. Če je ta med trenerjem in tekmovalcem brezhlebna, se bo lahko tekmovalec maksimalno posvetil treningu. V samostojni ekipi trener lažje in bolj podrobno spremlja napredek svojega tekmovalca. V smučarskem klubu se trener težje posveti vsakemu tekmovalcu posebej, saj je skupina sestavljena iz več tekmovalcev, ki so si med seboj različni. Trener mora treninge prilagoditi šibkejšim tekmovalcem, poleg tega pa boljšim tekmovalcem naložiti dodatne naloge.

Samostojna ekipa ima svoje cilje in svoj program treningov, ki velikokrat ni enak programu Smučarske zveze Slovenije. Cilji Nacionalnega programa tekmovalnega smučanja (NPTS) pod okriljem SZS so dolgoročni in se jih v osnovi držijo vsi smučarski klubi. Cilji samostojne ekipe so v želji doseganja vrhunskih rezultatov velikokrat kratkoročni, čeprav je njihov namen tudi dolgoročnost. V samostojnih ekipah sta vsebina in količina treningov prilagojeni posamezniku, medtem ko je to v smučarskih klubih z več tekmovalci veliko težje. Vsebina in količina treningov je v samostojnih ekipah nemalokrat sestavljena iz ambicij staršev, trenerja in tekmovalca. Višji kot so cilji, večja je količina in ožja je specializacija treningov. Pri kategorijah mlajših tekmovalcev sta večja količina in bolj specifična vadba pogosto glavna razloga za uspešne nastope na tekmovanjih (več treningov med postavitvami), žal pa se tak način treniranja in trenutna prednost pred ostalimi lahko hitro izniči in je potrebno najti druge možnosti.

V samostojnih ekipah trenerji, ki so lahko tudi starši tekmovalca, zelo dobro poznajo zmožnosti, sposobnosti in želje otrok. Tak odnos je lahko zelo uspešen, saj starš-trener ve, kako tekmovalec reagira v določenih situacijah. Otroka lahko takoj s pravim načinom pomiri, ga spodbudi, motivira ... Poznavanje osebnostnih lastnosti tekmovalca je zelo pomembno pri uspešnem vodenju ekipe. Ekipe, v katerih so trenerji starši, navajajo, da z otroki na ta način veliko časa preživijo skupaj. Tudi trenerji, ki veliko časa preživijo s tekmovalci, točno vedo, kako je treba ravnati z njimi. Lahko rečemo, da so trenerji v tem primeru nadomestni starši. Časovno gledano trener s tekmovalcem v smučarski sezoni preživi več časa kot tekmovalec s svojimi starši.

Tekmovalci, ki se odločijo za samostojno ekipo, so po naravi bolj neodvisni in jim treniranje v družbi velikokrat ne ustreza. Bolje delujejo samostojno, samo v družbi trenerja in športnih strokovnjakov, ki ga obkrožajo. Tekmovalci so bolj vestni in natančni, kar lahko pripišemo njihovi večji želji po doseganju dobrih rezultatov. Motiv dobrega dosežka vodi tekmovalca v predanost športu, vestnost in samodisciplino. Karakterno so to »drugačni« športniki, ki bodo za vrhunski rezultat naredili vse in so popolnoma predani športu. Tekmovalci, ki jim je pomembna družba sotekmovalcev, ostajajo v smučarskih klubih.

Samostojna ekipa se na treningih na snegu pogosto priključi smučarskim klubom, saj nekatere samostojne ekipe, predvsem tiste s tekmovalci v mlajših tekmovalnih kategorijah, za sam snežni trening ne potrebujejo celotne opreme za trening (količki, vrtalke, ura ...). Sodelovanje samostojnih ekip s smučarskimi klubi je pomembno, saj smučarski klubi zaradi večjega števila tekmovalcev dobijo boljše smučarske terene in termine za treninge. V takih primerih lahko trener samostojne ekipe izvede tudi časovno primerjavo tekmovalcev in ugotovi, ali so treningi uspešni, koliko je tekmovalec napredoval oz. kako hiter je. Trener smučarskega kluba prav tako dobi informacije, kako hitri so njegovi tekmovalci.

Samostojne ekipe imajo skoraj vedno boljše finančne zmožnosti od klubskih. Denar še vedno igra veliko vlogo pri načrtovanju treningov. Ti potekajo v pripravljalnem obdobju v tujini, ne samo v sosednjih državah Slovenije, ampak tudi na Novi Zelandiji, v Čilu ... Tako so treningi kvalitetnejši, pogostejši in lahko potekajo vse leto, tudi poleti, ko v bližini ni snega. A vendar nimajo vse samostojne ekipe velikega finančnega zaledja in za svoje delovanje porabijo manj finančnih sredstev. Za tak način treniranja je potrebno veliko načrtovanja, iznajdljivosti in

zelo natančnega ravnanja s financami. Med najbolj ekstremne in uspešne primere v svetovnem pokalu štejemo družino Kostelić.

Pri tekmovalcih je poleg treningov in tekmovanj pomembna tudi šola. Samostojne ekipe lažje prilagodijo svoj program posamezniku glede na njegove šolske obveznosti, kar smučarski klubi z večjim številom tekmovalcev težje uskladijo. Treningi so tam namreč načrtovani na določene dni v tednu, zato si morajo tekmovalci kluba pridobiti status športnika in se sami dogovarjati o šolskih obveznostih takrat, ko treningov nimajo. Snežne treninge, ki potekajo med tednom, lahko individualne ekipe izvajajo v popoldanskem času ali pa se tekmovalci z učitelji dogovorijo o kasnejšem opravljanju obveznosti. Prav tako si mora tekmovalec samostojne ekipe priskrbeti status športnika.

Kot vsak šport alpsko smučanje zahteva tudi primerno prehrano. Širca-Čampa (2013) ugotavlja, da bo ustrezna prehrana športniku dajala energijo za naporene treninge, povečevala njihovo vzdržljivost in moč, jim pomagala, da se hitreje regenerirajo, zmanjšala možnost bolezni ali manjših poškodb in pomagala pridobiti konkurenčno prednost. Strokovnjaki namreč ocenjujejo, da otroci, ki se redno ukvarjajo športom, potrebujejo v povprečju 12 % višji energijski vnos od vrstnikov. Tekmovalci preživijo velik del svojega časa na smučišču, na višini, mrazu, soncu, kjer so razmere drugačne. Potrebno je poudariti tudi primerno in zadostno hidracijo. Ena od prednosti samostojnih ekip je zagotovo ustrezna prehrana. Individualne ekipe si hrano pripravijo na terenu, kuhajo sami in mlajšim tekmovalcem lahko priskrbijo bolj zdrav način prehranjevanja. Opažamo, da veliko smučarskih klubov ne da velikega poudarka na prehrano mladih športnikov. Na smučiščih je namreč prisotna predvsem nezdrava (ocvrta) hrana. Trenerji klubov v bitki s časom pri postavljanju proge in iskanju najboljših razmer pogosto na to pozabijo.

4.2.2 Slabosti

Tekmovalci v individualnih ekipah so večinoma samo v družbi trenerja (trenerja-tarša). V mlajšem starostnem obdobju je zelo pomembna vključitev otrok v družbo. Čeprav je alpsko smučanje individualni šport, je za socialni razvoj otroka pomembna družba sotekmovalcev. Škof (2007) navaja, da v razvojnem obdobju poznega otroštva postajajo vrstniki vedno bolj pomemben dejavnik v otrokovem socialnem življenju. Treningi otrok v mlajših tekmovalnih kategorijah morajo vključevati veliko iger, zato je težko izvajati zabavno in raznoliko vadbo, kjer je prisoten samo en tekmovalec. Tekmovalci so v smučarskih klubih med seboj bolj povezani in veliko otrok smuča tudi z razlogom druženja s sotekmovalci. Kondicijski treningi, kjer je prisotnih več tekmovalcev, so lahko bolj raznoliki in lahko vsebujejo več skupinskih iger (nogomet, košarka ipd.).

V samostojnih ekipah, kjer so trenerji starši, lahko ti negativno vplivajo na otroka. Predvsem s preveliko željo po uspehu starši mnogokrat ne vidijo jasnega cilja. Otrokom nalagajo preveliko odgovornost in lahko se zgodi, da tekmovalec v pubertetnem obdobju »pregori« oz. ne želi nadaljevati s športno kariero. Otroci v predpubertetnem obdobju potrebujejo pomoč in usmerjanje staršev, trudijo se upoštevati navodila in ugajati odraslim. Na začetku adolescence pa otroci vse manj upoštevajo avtoriteto staršev, vse bolj je pomembno mnenje vrstnikov. Otrok želi biti v tem obdobju samostojen in neodvisen od družine, kar pomeni, da

se odnosi med mladostniki in starši spreminjajo. Procese osamosvajanja pogosto spremljajo konflikti med mladostnikom in družino. V tem obdobju je naloga trenerja ali starša, da tekmovalca zna usmerjati, je pa to veliko lažje, če trener in starš nista ista oseba.

Če je samostojna/individualna ekipa sestavljena iz starša-trenerja, ki se poleg trenerstva ukvarja še z drugim poklicem, je to zelo težko. Trener v takem primeru težko uskladi službene obveznosti s tekmovalnimi ambicijami. Alpsko smučanje zahteva trenerja, ki se lahko posveti samo treniranju. Zaposleni starši-trenerji se v današnjem času srečujejo s pomanjkanjem časa in ne morejo nuditi svojim otrokom, da bi smučali še več. Ugotavljamo, da se starši družinskih ekip težko vključijo v smučarsko družbo ostalih trenerjev. Odnosi med trenerji družinskih ekip in trenerji smučarskih klubov v nekaterih primerih niso prijateljski. Razlogov za tak odnos je lahko veliko, zato se navadno take ekipe družijo z drugimi samostojnimi ekipami.

Samostojne ekipe v mlajših tekmovalnih kategorijah, ki svoje opreme za trening na snegu nimajo, se velikokrat pridružujejo smučarskim klubom. Opažamo, da se pri tem velikokrat ne dogovorijo z odgovornim trenerjem, ki ima rezerviran termin in teren. Do nesoglasij in slabe volje velikokrat pride tudi takrat, ko tekmovalci samostojne ekipe smučajo na progi, trener samostojne ekipe pa ne nudi pomoči pri postavljanju ali pospravljanju proge, ampak le koristi postavitvev. To velikokrat moti trenerje smučarskih klubov, ki imajo veliko dela s postavitvijo in pomočjo na progi. Nenapisano pravilo je, da se je potrebno o uporabi proge za vsak trening dogovoriti z odgovornimi trenerji, saj le tako lahko treningi potekajo nemoteno.

Zaradi majhnosti samostojnih ekip je tudi težje izvajati medsebojne primerjave. Trener mora zato poskrbeti, da se priključi večjim ekipam na treningih, kjer se izvede merjenje časa. Le tako trener in tekmovalci pridobijo občutek, kako hitri so. Tekmovalci dajo namreč več od sebe, če se medsebojno primerjajo. Čeprav je alpsko smučanje individualni šport, obstajajo različni načini, s katerimi se tekmovalce pripravi, da so hitrejši in bolj borbeni. Samostojne ekipe iščejo v tem primeru skupino tekmovalcev za primerjavo. Tako treninge, kjer se meri čas, izvedejo v dogovoru s smučarskim klubom, ki ima konkurenčne tekmovalce.

Nekatere samostojne ekipe imajo tekmovalca, ki posega po zmagah, a se vseeno občasno priključi treningu nekaterih drugih uspešnih smučarskih klubov ali pa k drugim samostojnim ekipam. Zaradi zmagovalnega statusa športnika se lahko taka ekipa znajde odrinjeno od ostalih ekip, saj si slabši tekmovalci včasih ne želijo, da bi boljši tekmovalec treniral z njimi. Spet druge samostojne ekipe želijo izvedeti recept za uspeh in se želijo pridružiti vrhunskim in uspešnim samostojnim ekipam. V primeru zelo uspešnih samostojnih ekip se pogosto zgodi, da trenirajo v zaprtem krogu, si ne želijo zunanjih motečih dejavnikov in so zelo zadržani tudi pri komunikaciji z drugimi. Pogosto ni izmenjav mnenj med trenerji samostojne ekipe in smučarskih klubov, saj trenerji individualne ekipe skrivajo svoj program in način dela.

Samostojne ekipe, ki želijo tekmovalce pripeljati do najvišjih tekmovalj in vrhunskih rezultatov, morajo imeti pri svojem delu zastavljen dolgoročni načrt in cilje. Velikokrat opažamo, da so cilji, še posebej pri starših tekmovalcev v najmlajših tekmovalnih kategorijah, kratkoročni. Za starše je pomembno, da njihovi otroci že pri desetih letih zmagujejo. Kasneje to lahko zaradi prenasičenosti s športom pripelje do slabih rezultatov. Le redki tekmovalci

lahko zdržijo tak pritisk in so uspešni tudi v starejših tekmovalnih kategorijah. V ZDA so izvedli študijo, v kateri so uporabili najboljših 100 plavalcev v posamezni starostni kategoriji do leta 1996. Ta je pokazala, da je le 10 % tekmovalcev od stotih ohranilo vrhunske dosežke pri osemnajstih letih. Samo polovica plavalcev od najboljših 100 v starostni kategoriji 17–18 let je bila v tej skupini, ko so bili mlajši. John Leonard, direktor ameriške plavalne zveze trenerjev, je izjavil, da tisti, ki zmagujejo pri desetih letih, ne bodo zmagovali pri dvajsetih. Ena najpomembnejših stvari, ki jih trenerji razumejo, je delo na dolgi rok, starši pa tega žal ne razumejo (Slear, 2016).

Samostojne ekipe delajo izven klubskih okvirov in v okvirih, ki jih nalaga dolgoročni načrt NPTS pod okriljem SZS. Količine treningov so velikokrat previsoke, saj želijo do odličnih rezultatov priti za vsako ceno, tudi na račun pretreniranosti tekmovalcev, zato je tudi pri teh opaziti vedno več poškodb. Pogosto se dogaja, da so to tekmovalci mlajših tekmovalnih kategorij, ki potrebujejo drugačno, bolj postopno in varno vodenje.

Samostojne ekipe pogosto pri mlajših kategorijah tekmovalcev niso načrtno sestavljene za delovanje na dolgi rok. Mogoče imajo nekatere ekipe željo po dolgoročnem ukvarjanju s tekmovalci, vendar je vse odvisno od želja in motivacije le-teh. Če starši in tekmovalec želijo prenehati s tekmovalnim delom, samostojna ekipa razpade. Delo v taki ekipi je pogosto tvegano, saj trener nikoli ne ve, kdaj lahko ostane brez zaposlitve.

4.3 Teoretične uspešnosti tekmovalcev v samostojnih/individualnih ekipah in smučarskih klubih na državnih in regijskih tekmovanjih

Primerjali smo skupne rezultate na državnih in regijskih tekmovanjih pri tekmovalcih in tekmovalkah v otroških kategorijah (od kategorije U10 do U18). Pregledali smo rezultate treh sezon (od sezone 2012/13 do sezone 2014/15) in analizirali skupino devetih otrok, za katere vemo, da trenirajo v samostojnih ekipah. Po primerjavi rezultatov teh otrok z ostalimi tekmovalci istega oz. večjega smučarskega kluba smo ugotovili, da tekmovalci samostojnih ekip dosegajo na tekmovanjih v povprečju boljše rezultate kot tekmovalci smučarskih klubov. Iz sezone v sezono so rezultati otrok samostojnih ekip vsaj med prvim in petim mestom na regijskih in državnih tekmovanjih. Žal je številka tekmovalcev za primerjavo zelo majhna, zato težko govorimo o splošnih ugotovitvah.

Pregledali smo tudi rezultate tekmovalcev, ki so trenutno (sezona 2015/2016) vključeni v reprezentanco (U14/16, EC, WC) in se osredotočili na tri pretekle sezone (2012/13, 2013/14, 2014/15). Število tekmovalcev za primerjavo je zelo majhno, še manjše je število tekmovalcev, ki trenirajo v samostojnih ekipah. Ugotovili smo, da je na seznamu še vedno več tekmovalcev, ki trenirajo v smučarskem klubu, kot tekmovalcev, ki trenirajo v samostojnih ekipah. Lahko rečemo, da je glede na zelo majhno število tekmovalcev težko izpostaviti, ali so tekmovalci samostojne ekipe uspešnejši ali ne. Po pregledu seznama tekmovalcev v reprezentancah lahko rečemo, da je v vsaki skupini oz. reprezentančni ekipi le nekaj tekmovalcev, ki trenirajo v samostojni ekipi.

4.4 Razlike med samostojnimi/individualnimi ekipami in smučarskimi klubi

Smučarski klubi se razlikujejo od samostojnih ekip po številu tekmovalcev. Veliki smučarski klubi pri nas imajo večje skupine tekmovalcev od najmlajših do najstarejših – mladincev. Njihov namen je pridobivanje velikega števila otrok. Več truda namenijo reklamiranju in popularizaciji alpskega smučanja. Poleg tekmovalnih skupin izvajajo tudi rekreativne skupine in tečaje alpskega smučanja. Med take klube lahko štejemo gorenjske klube: SK Alpetour Škofja Loka, ASK Triglav Kranj, ASK Kranjska Gora. Omenjeni klubi imajo širok nabor tekmovalcev in ti tekmujejo tudi v najvišjih kategorijah alpskega smučanja.

Samostojne ekipe nimajo namena popularizirati in pridobivati tekmovalcev v svojo ekipo, saj bi s tem izgubili svojo individualnost in prvotni namen samostojne ekipe. Samostojne ekipe so npr. Team to aMaze, Ski team AJM, Marovt, Dvornik idr.

Po finančni plati smučarski klub deluje organizirano, člani kluba (starši tekmovalca) plačujejo stroške, ki jih samo delovanje kluba zahteva. Smučarski klub v zameno za to, da so lahko člani kluba, tekmovalcem ponudi različne ugodnosti. Tako se lahko vodstvo kluba z različnimi opremljevalci dogovori o cenejši opremi (smuči, smučarski čevlji, oblačila ...), saj naročijo opremo v večji količini. V klubih za svoje tekmovalce in njihove starše poskrbijo tako, da dobijo cenejše smučarske karte, klubska oblačila in razne druge ugodnosti. Stroški treniranja v klubu so pri tekmovalcih v najmlajših tekmovalnih kategorijah majhni, kasneje pa so iz leta v leto višji. Če se tekmovalec uvrsti v reprezentanco, za določen del smučarske opreme, število skupnih treningov in plačilo startnin na večjih tekmovanjih poskrbi Smučarska zveza Slovenije.

Samostojno ekipo v celoti financirajo starši tekmovalca. Samostojna ekipa, ki ima uspešnega tekmovalca, si lahko zagotovi pokrovitelja, ki pokrije stroške opreme (smuči, smučarski čevlji ipd.). Če tekmovalec tekmuje v višji tekmovalni kategoriji, se za delovanje samostojne ekipe povečajo stroški pri opremi, številu treningov v tujini in pri prevozih. Tekmovalci samostojne ekipe, ki se uvrstijo v reprezentanco, prav tako kot tekmovalci smučarskega kluba pridobijo nekatere ugodnosti.

Tekmovalne skupine v smučarskih klubih imajo določena zbirna mesta, kamor tekmovalce pripeljejo starši. Tam jih prevzamejo trenerji, ki tekmovalce odpeljejo na treninge in tekmovanja ter jih po končanih aktivnostih pripeljejo nazaj. Starši morajo v tem primeru sami poskrbeti za prevoz tekmovalcev na treninge. V samostojnih ekipah pa trenerji prevzamejo tekmovalce doma in jih po treningu tja tudi dostavijo. Starši v tem primeru nimajo dodatnih obveznosti.

Smučarski klubi delujejo po načelih SZS in sledijo dolgoročnim načrtom nacionalnega programa tekmovalnega smučanja, medtem ko samostojne ekipe delujejo neodvisno in imajo svoj vadbeni program, ki ga sestavijo strokovnjaki (smučarski in kondicijski trener, psiholog idr.).

Samostojne ekipe delujejo po svojem vadbenem načrtu in se dostikrat ne ozirajo na smernice SZS ali na priporočila nacionalnega tekmovalnega programa. Opažamo, da samostojne ekipe le malokrat obstanejo dolgoročno. Organizacijska zahtevnost

tekmovalnega športa je izjemna in vedno bolj zapletena, kolikor višja je tekmovalna kategorija, zato zelo malo samostojnih ekip pripelje tekmovalca od najnižjih kategorij do kategorije članov in s tem do vrhunskih rezultatov. Kar nekaj pa je takih tekmovalcev, ki so pričeli s treniranjem v smučarskem klubu in trening kasneje nadaljevali v samostojni ekipi.

Na tekmovanjih, ki potekajo pod okriljem Smučarske zveze Slovenije, mora biti vsak tekmovalec vključen v smučarsko društvo ali klub, saj le tako lahko tekmuje. Obstaja nekaj tekmovalcev, ki tekmujejo pod imenom smučarskega kluba, trenirajo pa v samostojni ekipi. Treninge tekmovalci individualne ekipe izvajajo samostojno. V mlajših tekmovalnih kategorijah se pogosto zgodi, da se tekmovalci samostojne ekipe na kondicijskih treningih pridružijo smučarskemu klubu. Tako je poskrbljeno za kondicijsko pripravo in socializacijo, saj je tekmovalec v družbi sotekmovalcev in lahko razvija tudi svoje socialne veščine. Ugotavljamo, da je predvsem v mlajših tekmovalnih kategorijah precej samostojnih ekip, ki želijo biti določen del sezone povezane s smučarskim klubom.

Smučarski klubi organizirajo razna tekmovanja. Priredijo lahko klubska, regijska, pokalna, državna in FIS tekmovanja. Nekateri slovenski klubi priredijo tudi večja, mednarodna tekmovanja, kot je Pokal Loka, Zlata Lisica in Pokal Vitranc. Ti klubi z organizacijo tekmovanj zaslužijo, zaslužek vložijo v delovanje kluba in s tem pomagajo staršem mlajših tekmovalcev pri nižjih stroških. V ASK Kranjska Gora imajo v primerjavi z drugimi smučarskimi klubi več tekmovalcev v najmlajših tekmovalnih kategorijah ravno zaradi pomoči kluba. Samostojne ekipe tekmovanj ne organizirajo.

Snežne treninge v tujini smučarski klubi prilagodijo svojemu programu. Starši plačajo stroške bivanja, klub pa zagotovi cenejše bivanje. V samem vadbenem programu je za vsako tekmovalno kategorijo določeno, koliko smučarskih dni bodo preživeli tekmovalci v tujini. Trenerji posameznih kategorij določijo število dni in vodstvo kluba tak načrt predhodno odobri. Samostojne ekipe prav tako skrbno načrtujejo treninge in število vadbenih enot, pri tem pa imajo proste roke pri odločanju, koliko in kje bodo trenirali. Trener se odloči glede na snežne in vremenske razmere, kje bo treniral tekmovalec. Ker navadno ni finančnih omejitev, ima trener pri načrtovanju in izbiranju najboljšega terena na voljo veliko različnih možnosti.

Smučarski klubi imajo v bližini svojega sedeža tudi »domače smučišče«, na katerem trenirajo (ASK Triglav – Krvavec, ASK Kranjska Gora – Kranjska Gora, SK Poljane – Cerčno). Treningi potekajo lažje, saj imajo vso potrebno opremo na smučišču in tudi prednost pri rezervaciji terena. Samostojne ekipe domačega terena nimajo, zato se morajo prilagoditi prostim terminom in se soočiti z nerazumevanjem upravljavcev slovenskih smučišč. Ekipe večji del treningov izvedejo v tujini, kjer so prosti tereni in je dogovor z upravljavci smučišč velikokrat lažji.

4.5 Pozitivni in negativni vidiki vključenosti samostojnih/individualnih ekip v SZS

Ugotavljamo, da sodelovanje samostojnih ekip in Smučarske zveze Slovenije v nekaterih primerih ni dobro. Krčenje reprezentančnih programov zaradi finančnih težav Smučarske zveze Slovenije je eden izmed dejavnikov slabe klime. Na eni strani imamo navadno relativno dobro finančno zmožnost samostojnih ekip, na drugi pa slabo finančno stanje SZS. Tako so

samostojne ekipe s svojim načinom delovanja neodvisne in se le s težavo prilagodijo sistemu smučarske zveze.

Samostojne ekipe imajo svojo vizijo, svoj način dela in se velikokrat v določenih situacijah ne želijo prilagoditi večjemu sistemu. SZS ima za nastop tekmovalcev na mednarodnih tekmovanjih svoja pravila. Pomembno je, koliko tekmovalcev lahko na tekmi nastopi in koliko trenerjev jih spremlja. Na taka tekmovanja gredo poleg uvrščenih tekmovalcev še reprezentančni trenerji. Tam se morajo tekmovalci, vajeni individualne obravnave in samostojnih treningov, prilagoditi drugačnemu vodenju. Trenerji samostojnih ekip želijo na tekmovanjih seveda spremljati svoje tekmovalce. Težava pa nastane pri akreditacijah in drugih prijavah. Zato pride do težav med organizatorji tekme, smučarsko zvezo in trenerji samostojne ekipe. Tekmovalci namreč na večjih tekmovanjih tekmujejo za državo in ne več za svoj smučarski klub oz. svojo samostojno ekipo.

4.6 Dolgoročna strategija delovanja samostojnih/individualnih ekip in smučarskih klubov v SZS

Težko je govoriti o delovanju samostojnih ekip na dolgi rok. Take ekipe so navadno zelo majhne in vse je odvisno od tekmovalcev, njihove motivacije in zagnanosti ter finančnih zmožnosti. Če je želja po vrhunskih dosežkih pri tekmovalcu velika, si bo želel nadaljevati tudi v višjih tekmovalnih kategorijah. Vedno pa lahko pride do poškodb, ki tekmovalca odvrnejo od nadaljevanja. Veliko je odvisno tudi od rezultatov, ki jih tekmovalec dosega. Če so dobri, bo najbrž želel nadaljevati s smučarsko kariero, če pa rezultatov ni, nekateri posamezniki vztrajajo, veliko pa jih odneha. Pomembna so tudi finančna sredstva (staršev).

Ugotavljamo, da bi bilo treba v kategorijah, kjer tekmujejo mlajši tekmovalci, zmanjšati število tekmovanj. Tako bi lahko pripomogli k temu, da bi več otrok treniralo v smučarskem klubu in bi se šele kasneje, ko bi prišli v višje tekmovalne kategorije (do mladincev in članov), mogoče odločili za samostojno ekipo.

Glede na rezultate na tekmovanjih, ki jih kažejo tekmovalci samostojnih ekip, lahko rečemo, da tak način treniranja prinaša uspeh. Glede na finančno zahtevnost športa, bo najbrž vedno več tekmovalcev, ki bodo uporabljali tak način treniranja. Čas bo pokazal, ali je tak način primeren za dolgoročno treniranje.

Sodelovanje samostojnih ekip, smučarskih klubov in SZS bo v prihodnje najbrž veliko težje. Samostojne ekipe bodo morale biti vključene v del smučarske zveze, pri glavnih odločanjih pa samostojne ekipe (še) nimajo pomembnega glasu, zato bo v dobro športa potrebno preučiti in popraviti dosednji sistem in okrečiti sodelovanje med individualnimi ekipami in Smučarsko zvezo Slovenije.

Prisluhniti bo potrebno samostojnim ekipam in se dogovoriti o dolgoročnem načrtu in o vplivu takega načina treniranja na prihodnost slovenskega alpskega smučanja. Določiti bo treba smernice, po katerih se bodo samostojne ekipe ravnale.

Po ugotovitvah in primerjavi med smučarskimi klubi in samostojno ekipo lahko sklenemo, da bo potrebno več medsebojnega sodelovanja. Vsak način treniranja ima svoje prednosti in slabosti. Potrebujemo dobro organizirane klube, ki bodo skrbeli za popularizacijo alpskega smučanja, navduševali otroke, da bodo vztrajali ter se trudili za postopen razvoj tekmovalcev, ki bodo lahko v mladinskih in članskih tekmovalnih kategorijah dosegali vrhunske rezultate. Smučarski klubi še vedno v veliki meri vzgajajo športnike tekmovalce, zato ne smemo dopustiti, da propadejo. S strani smučarske zveze bi bilo treba pomagati klubom, da bodo ohranjali dovolj visoko raven vzgoje športnikov. Prvi pozitivni korak k temu je Nacionalni program tekmovalnega smučanja 2016/2025. Če se bodo klubi in trenerji držali programskih smernic, lahko v prihodnje pričakujemo uspehe tekmovalcev. Kar nekaj svetovnih velesil v alpskem smučanju ima nacionalni program, po katerem se smučarski klubi ravnavajo.

5 SKLEP

Alpsko smučanje je individualni šport. Tekmovalci na progi tekmujejo sami s seboj in s časom. Treningi in tekmovanja potekajo v vsakem vremenu, zato morajo biti tekmovalci pripravljeni na vse vremenske razmere, podlage in terene. Lahko rečemo, da je alpsko smučanje med najdražjimi športi, saj je za dober rezultat potrebno tudi veliko finančnih sredstev. Draga je oprema, smučarske karte, treningi in priprave v Sloveniji in v tujini. Potrebno je veliko odrekovanja s strani staršev in tekmovalcev, saj je v tekmovalno alpsko smučanje vpeta vsa družina. Alpsko smučanje športnika nauči odločnosti, samozavesti, samostojnosti in vzdržljivosti.

Iz leta v leto opažamo velike razlike na področju delovanja klubov. Vedno več je ambicioznih staršev, ki so močno vpeti v klubske delo. Nekaj je takih, ki so pripravljeni sprejeti dolgoročno vizijo kluba, ki sistematično vzgaja tekmovalce. Vendar je takih smučarskih klubov, ki ima dolgoročno vizijo, vedno manj. Opažamo, da klubi, ki dominirajo na tekmovanjih v mlajših starostnih kategorijah, kasneje v članskih kategorijah nimajo več uspešnih tekmovalcev. Dolgoročnost in postopnost sta tisto, kar vodi tekmovalce do vrhunskih rezultatov.

Ugotavljamo, da se bo v alpskem smučanju najbrž v prihodnje pojavilo vedno več samostojnih ekip, ki bodo izvajale svoj program treningov. Te ekipe so po večini tudi zelo dobro finančno podprte. Čas bo pokazal, da tak način delovanja najbrž ne dolgoročno pozitivno vplival na razvoj alpskega smučanja v Sloveniji. Posamezne ekipe bodo želele izstopati od ostalih na račun kakovosti in količine treningov. Velika specializacija in majhna širina (še) ne naredita dobrega tekmovalca. V takem primeru je vse odvisno od trenerja, ki bo pripravljen tekmovalce seznaniti z ostalimi športi in predvsem mlajšim nuditi širok spekter vadbe.

V Sloveniji je premalo otrok, ki bi trenirali alpsko smučanje, zato nimamo velike in široke baze. Potrebne bo še veliko promocije in popularizacije alpskega smučanja, če bomo želeli ohraniti zadostno število tekmovalcev. Večji klubi, ki imajo več tekmovalnih kategorij in tekmovalcev, lahko mnogo naredijo za samo promocijo smučanja. Treba bi bilo vključiti tudi slovenske vrhunske smučarje, da bi se na treningih in na različnih akcijah pod okriljem SZS večkrat pridružili mlajšim otrokom, jim z nasveti pomagali in povečali njihovo motivacijo.

Trenutne razmere v svetu in finančni položaj večine Slovencev je tak, da bo vedno manj otrok treniralo drag šport, kar alpsko smučanje zagotovo je. S tem se moramo sprijazniti oz. se temu prilagoditi. Nastalo bo vedno več samostojnih ekip, ki bodo imele boljši finančni položaj. Smučarski klubi bodo morali za svoj obstoj povečati nabor otrok v najnižjih tekmovalnih kategorijah. Tudi način sodelovanja SZS in samostojnih ekip bo treba prilagoditi novim smernicam, saj želimo navsezadnje vsi, ki na kakršen koli način delujemo v slovenskem alpskem smučanju, ustvariti čim več vrhunskih tekmovalcev in se vsi trudimo za uspešnega slovenskega športnika.

6 VIRI

- Barber, H., Sukhi, H., White, S. A. (1999). *The influence of parent-coaches on participant motivation and competitive anxiety in youth sport participants*. Journal of Sport Behavior, V22, 2, 162(1). Pridobljeno iz <http://psicdesp.no.sapo.pt/mot/10.pdf>
- Benedičič, M. (2015). *Vloga žensk znotraj Smučarske zveze Slovenije* (Diplomsko delo, Univerza v Mariboru, Fakulteta za organizacijske vede). Pridobljeno iz <https://dk.um.si/lzpisGradiva.php?id=47846>
- Bitter, M. A. (2015). *Making the coach, parent, athlete relationship a positive experience for all*. Pridobljeno iz <http://www.albionscsf.org/parent-education/making-the-coach--parent--athlete-relationship-a-positive-experience-for-all>
- Clubs*. (2015). USSA. Pridobljeno iz <http://alpine.usskiteam.com/alpine-programs/clubs>
- Elmore, T. (16.8.2013). *What parents should say as their kids perform*. Pridobljeno iz <http://growingleaders.com/blog/what-parents-should-say-as-their-kids-perform/>
- Guček, A. (2015). *Statuti smučarskih zvez alpskih držav*. Pridobljeno iz <http://www.smucisca.net/ski/node/165>
- Guček, A., Bednarik, J., Jurak, G., Kovač, M., Supej, M., Kugovnik, O. idr. (2000). *Smučanje 2000+ gradiva teoretičnih predavanj*. Ljubljana: Samozaložba.
- Harjo Sets World Cup History*. (15.1.2016). USSA. Pridobljeno iz <http://alpine.usskiteam.com/news/harjo-sets-world-cup-history>
- Hellstedt, J. C. (1987). The Coach / Parent / Athlete Relationship. *The Sport Psychologist*, 1, 151-160. Pridobljeno iz <http://www.humankinetics.com/acucustom/sitename/Documents/DocumentItem/15926.pdf>
- http://www.delo.si/assets/media/picture/20151009/Sport__letnik_85_slika27_hires.jpeg5.jpg?rev=1
- Kajtna, T. in Tušak, M. (2007). *Trener: Športna psihologija in trenerji*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport, Inštitut za šport.
- Multi-dimensional model of leadership*. (2016). Wikipedia. The Free Encyclopedia. Pridobljeno iz https://en.wikipedia.org/wiki/Multi-dimensional_model_of_leadership
- O zvezi – Predstavitev*. (2015). Smučarska zveza Slovenije. Pridobljeno iz <http://www.sloski.si/Smucarska-zveza/Predstavitev>
- Petrovič, K. in Žvan, M. (1985). *Alpska šola – cicibani*. Ljubljana: Univerza Edvarda Kardelja v Ljubljani, Fakulteta za telesno kulturo v Ljubljani.

- Poročilo tekmovalne komisije alpskega smučanja za sezono 2014/2015* (2015). Smučarska zveza Slovenije. Pridobljeno iz <http://www.sloski.si/resources/files/pdf/alpsko-smucanje/porocila/TK-2014-2015.pdf>
- Predstavitev in vrste kartic za sezono 2015/2016.* (2015). Modra kartica. Pridobljeno iz <http://www.modrakartica.com/Predstavitev-in-vrste-kartic>
- Raffeiner, A. (8.5.2013). *Lara Gut talks family, acting, new skis, Olympics and more.* Alpine skiing world cup. Pridobljeno iz <http://www.fis-ski.com/alpine-skiing/news-multimedia/news/article=lara-gut-talks-family-acting-new-skis-olympics-and-more.html>
- Robnik, Š. (31.1.2016). Vsi pričakujejo, da gre pot vedno le navzgor. *NeDelo*, 5, 14. 1-32.
- S. U. (22.3.2011). *Ante Kostelić: Janico smo preforsirali.* Slovenske Novice. Pridobljeno iz <http://www.slovenskenovice.si/time-out/ante-kostelic-janico-smo-preforsirali>
- Sajovic, K. (16.10.2015). *Mit o Roku Petroviču, »smučarskem Wertherju«.* MMC RTV SLO. Pridobljeno iz <http://www.rtv slo.si/sport/zimski-sporti/mit-o-roku-petrovicu-smucarskem-wertherju/376383>
- Seznam alpskih klubov sezona 2015/2016.* (2015). Smučarska zveza Slovenije. Pridobljeno iz http://www.sloski.si/resources/files/pdf/alpsko-smucanje/15-16/slo_otroci/Alpski_Klubi_2015-16.pdf
- Seznam alpskih tekmovalcev - otroci po regijah – sezona 2015/2016.* (2016). Smučarska zveza Slovenije. Pridobljeno iz http://www.sloski.si/resources/files/pdf/alpsko-smucanje/15-16/slo_otroci/Tekmovalci_otroci_2015-16.pdf
- Slear, T. (2016). *Parent and Coach...the other stuff.* USA Swimming. Pridobljeno iz <http://www.usaswimming.org/ViewMiscArticle.aspx?TabId=1729&mid=4193&ItemId=3533>
- Slovenija: Raziskava Mediane o popularnosti športov.* (31.1.2014). InStore. Pridobljeno iz <http://www.instore.si/newsarticle/newsarticle/Raziskava-Mediane-o-popularnosti-sportov->
- Suhadolc, M. (2009). *Primerjava odnosa trener športnik v ekipnem in individualnem športu* (Diplomska naloga, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport). Pridobljeno iz <http://www.fsp.uni-lj.si/cobiss/diplome/Diploma22055420SuhadolcMojca.pdf>
- Širca-Čampa, A. (26.3.2013). *Prehrana mladega športnika.* TekPlus. Pridobljeno iz <http://www.tekplus.si/prehrana-mladega-sportnika/>
- Škof, B., Šarabon, N., Bačanac, L., Kalan, G., Cecić Erpič, S., Žvan, B., ... Jakše, B. (2007). *Šport po meri otrok in mladostnikov: Pedagoško-psihološki in biološki vidiki kondicijske vadbe mladih.* Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport, Inštitut za šport.

Športni trikotnik: športnik – trener – starši. (2016). Pridobljeno iz http://2.bp.blogspot.com/-EvH0fiuz6v4/VXiycFOoI9I/AAAAAAAAABDo/aKGds2gih8I/s1600/Player_Coach_Parent.png

Tekmovalni sistem v alpskem smučanju. (2015). Smučarska zveza Slovenije. Pridobljeno iz <http://www.sloski.si/resources/files/pdf/alpsko-smucanje/14-15/AD-Tekmovalni-sistem-v-alpskem-smucanju-2015.pdf>

The Multidimensional Model of Sport Leadership. (2015). Pridobljeno iz <https://ess220.files.wordpress.com/2008/03/mdlm-slide-10.pdf>

Tušak, M., Marinšek, M. in Tušak, M. (2009). *Družina in športnik*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport, Inštitut za šport.

Tušak, M., Tušak, M., Tušak, M. (2003). *Vloga družine in staršev v športu*. Zalog: Klub MT Zalog

Tušak, M. in Tušak, M. (2003). *Psihologija športa*. Ljubljana: Znanstveni inštitut filozofske fakultete.

Weiss, M. R., Fretwell, S.D. (1.9.2005). *The Parent-Coach/child-Athlete Relationship in Youth Sport: Cordial, Contentious, or Conundrum?* Pridobljeno iz <https://www.highbeam.com/doc/1G1-137406978.html>